

№ 493

ბ. ჯ. ბ. ბ.

ცისკარი.

1 8 6 8

ი რ ე მ ბ ე რ ი .

წელიწადი მეთორმეტე.

წოდება თხზულებბთა:

- 1, — ბრუნაეი სტოლები. კომეღია, ეოდვეილი ერთს მოქმედებაში. თ. რაფიელ ერის-თაეისა. — 2, შუამთის მონასტრის მწირი, (ლექსი) კ. ბ. ჯორჯაძისა. — 3, ლოტოს მოქმედება ჯგანზე, თაეზედისა. — 4, დროების გაზეთი და იმისი სიტყვიერება, კუდაშვიკასი. — 5, განცხადება და სია „ცისკარზედ ბელის — მომწერთა 1869 წელს.

ტ ფ ი ლ ი ს ს .

კერესელიძის სტამბბში.

26

ბრუნავი სჯოლები.

ქომელია ეოდევილი

ერთს მოქმედებაში.

მოქმედნი პირნი:

გრიგოლ სალმასტაძე.

ელისაბედ, ცოლი მისი

კეკელა, ქალი ამათი,

სოლომონ მშენაძე, მოყვარული კეკელასი

ფრიდონ ხანგრძელაძე, მსურველი კეკელას შერთვისა,

ალექსანდრე მინდერაძე, ნათლია კეკელასი.

სალომე, მამიდა ალექსანდრე მინდერაძისა.

ელენე, ქერივი უტყინისა.

ჯანვერდი,

გრიშა.

მსახურები

გრიგოლ სალმასტაძისა.

ბ რ უ ნ ა ე ი ს ტ ო ლ გ ბ ი.

[ტეატრი წარმოადგენს გრიგოლ სალმასტაძის ოთახსა, რომელშიაც ტანტუედა ზის გრიგოლ დაფიქრებული და კრიანოსანს ათამაშებს; გრიგოლის ცოლი ელისაბედ პირდაპირ უზის ქმარს მდივანზედ და ქისასა ჰქსოვს. სალამო ხანია.)

გ ა მ ო ც ხ ა დ ე ბ ა 1-ლი

ელისაბედ (წყნარის ხმით ქმარს).

ეგ არის, დაჯექ და კარში ნუღბარ გაიხედაე. — რა გაქუს საანგარიშო, რომ ჩააცივდი მაგ კრიანოსანსა?

გრიგოლ (წყენით.)

კარში რისთვის გავიდე?..ვისთან წავიდე?..პური არა მაქუს სათხოვარი და ღვინო..

ელისაბედ. (ღაპარაჲს გააწვეტინებს ქმარს)

ვისაც პური და ღვინო აქუს, სხუა ხომ აღარა უნდა იზრუნოსრა!..სარჩოიან კაციდ გიცნობენ და ქალს კი შინ აბერებ..ნეტაეი იმის მეტი მაინცა გყვანდეს რამე!.

გრიგოლ.

მითომ მე რაზედ ეაბერებ ქალსა? ფულს უჭერ თუ შხითეეს არ ეაძლევი. ჩემი ცხოვრება სულ მბგისთვის არ მინდა? ელისაბედ.

ამირან გულში მღეროდა, ყმანო ბანი მითხარითო. შენი საქმეც ისეა! თუ არაეის რას ეტყევი, მოციქულს არაეის მიუგზანეი, — როგორ გაიგონ რომ შენ ქალი გყავს გბსათხოვარი?

გრიგოლ.

ნათქომიცა მაქუს და მორჩომილიც არის სიქმე, მავრამ, რომ კაცი ეერას შეგასმენთ.

ელისაბედ [წყენით]

შენზედ ჯიუტი ღმერთმა შეარცხენოს! რა უჭირს სოლომონ მშენიერს, რომ ამოიქინე, იმას ქალს არ მიეცემო? ახალგაზდა, ნასწაელი, სამსახურში პირველი კალმის ვაცია! ღუბენატარს სულ ის თურმე უწერს ქბლალდა..

გრიგოლ.

ფრიდონ ხანგრძელადეს რალა უჭირს, რომ ამოიქინე, ის არ მინდა სიძეთაო! ის უფრო დიდი ხანი არის სამსახურშია: ოცდა ათი წელიწადია იქა ზისი..

ელისაბედ. [გულ მოსული]

კაცო, რამგაგაგიქა?! არის წეთა და დაგეით, ერთი ქალი გამოგზარდე და ეხლა უნდა ადგე და სამოცი წლის ბებერს მიუგდო?! შენში ღმერთი აღარ არის? ერთი შეილის პბტ-

რონს, აგრე როგორ მოგძულდა ქალი, რომ იმ უკბილოს
აღწერებო. ქვეყანაზედ კაცი გაწყვეტილა?..

გრიგოლ.

მე მოყვარეს ვეძებ, მოყვარეს!. სიძე მინდა რომ ჩემი პა-
ტივის ცემა ჰქონდეს, მტერს — მტრობა უყოს და მოყვარეს
მოყვრობა: მე ჰიჭ-ბუჭებს არ მივცემ ქალსა, არა!

ელისაბედ. (გაჯავრებით).

მეც დავინახამ, როცა შენ ფრიდონს ქალს მისცემ!.. (აჩ-
ქარებით) იმან უნდა გიყოს მოყვრობა? — ადრე არ იყო,
მანამ ხუთი თუმანი არ გამოგართო, ერთი უბრალო საქმეც
არ შეგისრულა.. ამისთანა კაცსლა მივცემ ქალსა?..

გრიგოლ.

ჰოოო, ჩემო ელისაბედო არა, მეც მანდ გახლავარ! კაცი
იმისთანა უნდა, რომ გამორთმევაც შეეძლოს და მი-
ცემაც.

ელისაბედ.

მე კი არ მივცემ და!.. (პუბლიკისკენ) თქუნიჭირიმეთ
კაცს სამი პარასკევი აღარ უძევს წინს და ჩემს ქმარუას კი
ამოუქინია, იმას უნდა ქალი მივცეო!

გრიგოლ.

მე კი მივცემ და შენ წინ გადამიდექ! [პუბლიკისაკენ] ერ-
თი ეს მიბრძანეთ გუშინ დელს ქარათმუტა ბიკს როგორ
შეისცე კეკესთანა მზეარდენიეთ ქალი?..

ელისაბედ.

ელისაბედ [გაწიწმატებული]

აბა ენაბაც თუ შენ ფრიდონს ქალს მისცემი მამ შე
დღედაცო ლარ ექნები, ლენაქი ლარ მეხურება! ჩემი კიკელა
აიმ ბებრუცანას უნდა მიეცევე?!. ოი, გაქრესი.. ნეტა თე-
ლაღია, ტხნაღია, ერთი კბილი უფარგა?!. თმა მაინცა ჰქონდეს,
(პუბლიკისკენ) კაცო ნათხოვარს ქუდს არ ღახურავს თე-
ზედ ორი დღეზედი-ზედა, — იმას კი ოცო წელიწადია, თქუენ-
მამშემ, რაც სხვის თმა ჰხურავს თეზედი.. ფარუქა, რალაც
ეწმაკი?!

გრიგოლ (დაცინების სახით.)

თქუენი ამორჩეული სოლომონი რალა გახლავთ? [პუბ-
ლიკისაკენ] ცარიელი პაპიროსის წევის მეტი თუ იყოს რამე,
შერცხენილი ეყო! (ელისაბედს) აიმ კოხტა პრუწამ უნდა
მიპატრონოს მოხუცებულსა.

ელისაბედ. (იქით)

ფრიდონ თითონ მოსაველელია და ის ეილას მოუელის?..
[ქმარს) მითომ, შენ რალა გამდლები გინდა, რალა დროს
შენი ძიძები არის?.. მაგრამ, თუ საჭირო იქნება, სოლომონ,
შენც მოგიელის ჯა გიპატრონებს და ჩუქნცა! რალა გაგი-
გძელო, მეც სიტყვა მიფიც სოლომონსა.

გრიგოლ.

აი, შენი რისხუა არა მქონდეს, რომ იმას აე-კარგისა
არა შეეძლოს რა, და არც ქალი მიეცე?..

ელისაბედ.

შენი ნაქები ფრიდონ კი მე ვიცი, ოქროს კუბოს ვაღ-
მოგებადგამს!

გრიგოლ. (გაჯავრებით)

დედაკაცო, რა ეშმაკს აუტანიხარ? შენ რგორღბც სი-
სსლი აგდგომია მგონია?!

ელისაბედ. (ქოქოლას ბყრის ქმარსა)

ეუი შენ თიასა! შენი ნაყიდი მოახლე თუ გონია!

გრიგოლ. [დაცინებით]

ფსიც ქალბატონი შენახარ, ბედნიერი იქნება შენუ მომიყ-
ვდები!. (მცირე ფიქრის შემდეგ) რამ გადაგრიბ, სიტყუა კი-
დც მიუეცი, აგერ საცაა მოეა და საქმესაც დაეაბოლაეებთ,
შენ რალას ჩოჩქორობ?

ელისაბედ. (მრისხანეთ)

აბა აქ მობძანდეს შენი სასიძო და თუ იმ ქაჩალს თა-
ემი ქოში არა ეჭკრა, იმისი ნათქოში ეიქნები!

გრიგოლ. [დაცინებით]

შორს თქეენი წყრომა, ქენინაე!. შოჩს! მეც კი არ გამა-
გლო სახლიდგანა?!. (ამ დროს ისმის ხველა და ფეხის ხმა.)

გ ა მ ო ც ს ა დ ე ბ ა 2-რე

იგინიე და ფრიდონ (შემოვა მუნდერ ჩაცმული, მარცხენა ხელში უჭირავს პოტრფელი, მარჯვენა ხელში ჯოხი. მღა-
ბლათ თავს უკრავს გრიგოლს.)

ჩემს სიმამრს და მამის მაგიერს, ეახლავარ უმოჩინოდ
შეილი! [აქ ელისაბედს დაინახავს, შეკრთება, თავს დაუკრავს
და ეუბნება:] კნეინაე, ჩემს თავს ხელა ვრაცხ ბედნიერათ,
რომ...

ელისაბედ. [სიტყვას გააწყვეტინებს ფრიდონს.]

რომ ხელს აიღებდეთ ჩემზედ, ძალიანი კარგი იქნე-
ბოდბ!

ფრიდონ. (შეკრთომით და თავმდაბლათ)

კნეინაე!.. რა გაწყენინეთ ისეთი... მე მეგფნა...

ელისაბედ. (კიდევ სიტყვას გააწყვეტინებს ფრიდონს:)

მე მეგფნა რომ თქვენ სრულებით ცოლს აღარ შეირ-
თავდით, მაგრამ...

გრიგოლ. (სიტყვას გააწყვეტინებს ელისაბედს)

მაგრამ, ცოტახანს რომ თავი დაგვანებოთ კნეინაე, ძა-
ლიან კარგი იქნება.

ელისაბედ [წყენით]

თქვენ მაგზედ, თქვენც რომ არ მითხრათ, მე თვითონ არ მესიამოვნება, თქვენს სანზოგადოებაში ყოფნა.. [გაეა.]

ფრიდონ. (გრიგოლს განცვიფრებით)

რაექნა, რაფაწყენინე კნენასა?!

გრიგოლ.

აბა, რა ყურს უგდებ იმასა!.. დედაკაცს ჭკუა ეინ მისცა, მამიძენის მზესა!.. დაბძანდი გეთაყვა ფრიდონ.

ფრიდონ (დაჯდება)

შენ ნუ მომიკედები, თუ რომ შენთვის სიტყვა არ მომეცა, მე აქ ფეხსაც არ შემოედგამდი, ხომ იცი რამდენი საქმე მაქვს... (პორტფელსედ ანიშნებს) აი ესაა სამსახურში მივიღოდი... ეს ოცდა ათი წელიწადია არა მქონია მოსვენება!!! ერთიც ვნახოთ დამიძახებენ: ფრიდონ აქ მოგვხედე! ფრიდონ ეს გამირიგე! ფრიდონ, ამამი შემეწიე... აქეთ ფრიდონ, იქით ფრიდონ, აი ფრიდონ!.. ყურთა სმენა აღარ არის! — მე თუ ან ყურთ დამაყოლა, ანთვალთ. იცი რისგან... ზოგი ამბობს ეიოომც მოხუცებულობისაგანა... მაგრამ, რასა ბრძანებთ!.. მე ჯერ ორმოცდა თხუთმეტი სწლისაც ძლივს ეიქნები.. ამთენმა ჯაფამ, ამთენმა ხალხმა გადამაყრუეს და თვალის ჩინიც წამართვეს!.. შენ ნუ მომიკედები, ეს უტყუარია!...

[ფრენასიურ ძენი] გრიგოლ.

ს მჯერა, მჯერა, შენ ნუ მომიკედები!.. მაგრამ იმას რაღასა ბრძანებ, რომ ყველასგან პატივისცემა გაქვს... ჩიი და

შაქარი მუქთი, პური და ღვინო, პარკით კრელი მანეთები,
ჰაი:...

ფრიდონ. (კმაყოფილებით მომღიმარე)

რაეენათ, მაშ რამ გეცხოვროს?!

გრიგოლ (მხიარულებით)

მამაშენი ნუ წაგიწყდება, ერთი ის მიახმე, როგორ იყო,
გულით რომ წაბლი მოგიტანეს, ჰაი.. ხა, ხა, ხა,

ფრიდონ (მხიარულებით),

ეჰ, ძველსა თავი დაეხანებოთ, ახალი ბძანე!

გრიგოლ

არა, თუ გიყვარდეს, ერთი ისა სთქვი, როგორ იყო?

ფრიდონ.

რალა როგორ იყო, ერთს თბელიშვილს საქმე ჰქონდა
ჩუბნისა...და მითხრა, ეს საქმე ჩემენ გადმოატრიალეთ
და ოცს თუმანს მოგართბეთ. მეც, სწორე მოგახსენო,
სიტყვა მიეცეცე, გაეილა კარგა ხანი, საქმეც გაურბე,
კიდევ გადაამეწყდა, ასე რომ, იმედი აღარა მქონდა
ფულის მიღებისა. ერთს ღამეს, ჩემი უფროსები დაპატიჟე-
ბულები მყენან, ძალიანაც მხიარულობენ. ენახოთ, უეცრათ
კარები გაეღო და ერთი გლეხი კაცი კი შემოიყუდებ. ცალ
იღლიაში ტყვი ამოუჩრია, მეორემიაც გულა, ეკითხვი: ეინბ-
ხარ, რა გინდა მეთქი?—ასლან გეთაღმანაშვილის კაცი გა-
ხლაეართო... ასლანმა მოკათხეა მოგახსენათო და ეს ლეი-
ნო და წაბლი მოგართოთო. შენი მტერი, რომ ჩემმა

უფროსებმა მე სასაცილოთ ამოგდეს! მეც აპრუ აღარ გა-
ვიტებე, ვიფიქრე ნ ა ხ უ ქ ა რ ს ც ხ ე ნ ს კ ბ ი ლ ი ა ლ ა რ
გ ა ე შ ი ნ ჯ ე ბ ა მეთქი, შემოეატანინე სინი და უთხარ,
წაბლი წამოყარეთ მეთქი. ენახოთ ბატონო, ეს წაბლი რომ
დაიკალა, გულის ძირიდან ჭრელმა მანეთებმა კი მოიღეს
ჩხრიალი!

გრიგოლ. (გულით მოცინარია)

ხა, ხა, ხა; ხა, ხა, ხა! შერე? უფროსებმა რა გი-
თხრეს?

ფრიდონ.

რა მითხრეს... ახა ფრიდონ, როგორ გვყადრება ეგე-
ნიო!.. აი-აქეთ, აი-იქით... ერთი ათი თუმანი იმათაც მიეხჩენე
ხელში ათიც მე დამრჩა. ა. ა. ა! ასე კი გახლდათ, ჩემო
ხელმწიფე!

გრიგოლ. (მაღალის სიტყვით)

ხა, ხა, ხა, ხა, ხა, ხა, ხა! უცხო ამბავია, 'შენ ნუ მო-
მიკედები! ხა, ხა, ხა, ხა!

გ ა მ ო ც ხ ა დ ე ბ ა ვ-მე

იგინივე და გრიშა მოსამსახურე

გრიშკა (ბარათს შემოიტანს და მოართმევს გრიგოლს)

ნიკოლოზ ყიყვაძისაგან გახლავით [გაეა] მან
გრიგოლ (კითხულობს განცეფრებული, შეკრთება, შუ-
ბლზედ ხელს იტაცებს, ფეხზედ წამოდგება, გაიელის და-
გამოიელის და შეშინებით წარმოსთქვამს.

ეს რა ამბავი იქნება; ნეტა რა უნდა იყოს? შენ ჩემო
თავო, ხომ არაინ მოჰკლომინა?!

ფრიდონ (ფეხზედ წამოდგება და გასტერებული.)
რა არი? რა ამბავია?!

გრიგოლ

აი, ჩენი ნიკოლოზ ყიყვაძე რას იწერება!.. (კითხულობს
ეხლავ აქ მოდი, საშინელებას შეიტყობ, ქრესყანა ოხრდება,)
დაეილუპენით!..

ფრიდონ. [შეშინებული]

ეი შენ ჩემო თავო! უთუოთ ხოლერა გაჩენილა?!

გრიგოლ. (ჩაფიქრებული)

მარტო ხოლერას ეინ დასდევს, ნეტავი ჰირიც არ იყოს
დხი..უნდა წბვიდე მეტი გზა არ არის...ფრიდონ, უკაცრა-
ვოთ რომ ჩუპნი საქმე ეხლა ეერ შეეასრულეთ! ხომ
ჰხედამ დრო არა მაქუს. თუ გინდა აქ მომიცადე ან არა
და ერთს სხატს უკან მობძანდი და დავაბოლოვოთ...მე კი
წავალ, ერთი შვეიტყობ რა ამბავი მომხდარა..

ფრიდონ.

მე მაინც სამსახურში უნდა წავიდე ცოტას ხანს და

შემდეგ აქ გამოგივლი.

გრიგოლ.

უცხო იქნება; მაშ წაგიღეთ!.. (ამ დროს შედგება და იძახის) გოგო! გოგო!

გ ა მ ო ო ხ ა ლ ე ბ • 4-ბე.

იგინიე და ჯანეერდი.

ჯანეერდი. [გრიგოლს]

რას მიბრძანებთ?

გრიგოლ. (ჯანეერდის)

ეს არის მიედიეარ და თუ ქალბატონმა მიკიხოს მალე მოვათლქო. შენც აქ ოთახი მიალაგ — მოალაგე.

ჯანეერდი.

ბატონი ბრძანდები.

(გრიგოლ მიდის და ფრიდონ თან მისდევს, მაგრამ ხან-დისხან უკან მიიხედავს და ჯანეერდის ყელს უწეის სიამოვნებით. გაელენ).

ჯანეერდი [მარტო]

ვინ იყო? რას იღრიჭებოდა და მეხვეწებოდა? მეხი კი

დაეყარე თავზე! გრიშკას თუ ჰგებანდა! რა საკვირველია!
ჩემი გრიშკა! ენაცუალოს ჯანერდი! (დაფიქრდება) რომ
გათხოვდები, პაწაწუნა შეილი მეყოლება, ერთი ბეწო!
კლაღზედ რომ დაფიწვენ და ჩაუძახებ: ალუ! ალუ! ალუ!..
ეიშ რა კარგი იქნება! (ამ დროს ისმის მეორე ოთახიდან
ხმა კეკელასი): გოგო! გოგო! გოგო! (ჯანერდი! ბატონო)
ხმა კეკელასი.

აქ შამოდი, სადახარ?

ჯანერდი.

აქ გახლხვავარ. გოსტინნაში, ოთახს ელაგებ.

გ ა მ ო ც ხ ა დ ე ბ ა 5-თე

იგინიე და კეკელს.

კეკელა [შემოირბენს; შუა სცენაზედ რომ მოვა • მიუბ-
რუნდება გოგოს და ეუბნება:]

ჩქარა, ჩქარა! კარები მოხურე! ნახე მეორე (კარებიდანაც
ხომ არაინ მოდის?)

ჯანერდი. (კარებს ჰკეტავს)

არაინ გახლავს.

კველა [მეცა მარჯთ სარკესთან, მიტრიალდება, მოტ-
რიალდება და კაბას ისწორებს.
შემდეგ გოგოს.)

მიხდება განა ეს კაბა?.. კარგათ მადგას?
ჯანვერდი.

უცხოთ გხლავთ კაბა კარგი ფერის. მაგრამ საქრმო-
რამ შესაფერი ვერ შეგხვდათ?

კველა. [ქოქოლას აყრის გოგოს]

უი, შენ თიასა!.. რასაკვირველია, იმ ბებერს კი შევირ-
თავ!.. დედამ არ მიბრძანა, ნუგეშინიან, სოლომონს მიგ-
ცემო.

ჯანვერდი.

ბატონმა რაღა ბრძანა?

კველა. [წყენით]

ბატონს დაგიდევ!.. იმან რაც უნდა ბრძანოს!.. მე სოლო-
მონს შევირთავ და ნახავ ქორწილში რარიგათ ჩამოული,
(იმღერის) მაშინ დბუფლი მე ლევურათა, ფებს ავაყოლებ
ანწუწურათა, (ამ სიტყვაზედ ლევურს ჩამოუფლის და დასძა-
ხის მხიარულათ:) თუ, თუ, უთუ, ტავტუთუთუ! ტავთუთუთუ
(თუ, თუ უთუ! (ბოლოს კადევ სარკესთან მეცა და კავებს
ისწორებს.)

ჯანვერდი.

საბატარძლო ქალი ბრძანდება და ისევ კი ბიჭობ ყმაწ-
ვილივითა.

კველა.

ყმაწვილი არა ვარ, მარა ვარ? — ფრადონის ხნისა ხომ არ ეიქნები? (გოგოს) თვალ ყური დაიჭირე, არაეინ შემოგვესწრას.

ჯანვერდი.

ეხლა ეინ მოვა. ამ სიტყვის შემდეგ კველა იმ რიგათ-ვე ლეჯურს ჩამოუედლის.

გ ა მ ო ც ხ ა დ ე ბ ა ნ - ს ე .

ივინიეე და სოლომონ.

[სოლომონ შემოვა და კველას რომ მოთამაშეს დაინახეს, შედგება და შეჰკიელებს: (უი!) გოგოც დაიკიელებს და კარში გაეარდება.

სოლომონ. [მწარის ღამილით და თაგის ქვეით).

ჰეი კველო, კველო!... ჩემი უბედურობა გიხარიან, თუ შენი ბედნიერება?..

კველა. [გაოცებით.]

რა უბედურობა? რა ბედნიერება?..

სოლომონ. (ოხრიო)

განა შენ არიცი... შენ გათხოვებენ და მე კი ღობეს გარე-
შა ვრჩები. (სიმწარით) ახ, ღმერთო! რაღასთვის და ვილას-
თვის უნდა ეიცოცხლო?... რაღა დამჩიოვია? — ან დამბაჩა, ან
წყალი!...

სოლომონ.

ღიახ კარგი, მაგრამ, მამა შენი კი სხუას აძლევს შენს
თავს და წინ ვინ დაუდგება?

კეკელა.

დღა?...
სოლომონ. [შივა დივანზედ დაჯდება დაღონებული].

ვინ მოიფიქრებდა რომ მე შენს თავს წამართმევდა ვინმე.

კეკელა. (შეწუხებით)

რაებს ამბობ?! გაგონილა?... მე დღემ არ მიბრძანა
სოლომონის მეტი შენზედ ჯუარს ვერაინ დაიწერსო?

სოლომონ (ოხრიო).

ჰეი, კეკელო, კეკელო!... შენც იმთენი ყმაწვილი ხარ,
რომ ვგ სიტყვა გჯერა?

კეკელა.

ამ ვილის სიტყვა უნდა დაეიჯერო, თუ არ დედისა.
ვილაც ბებერი ფრიდონ? აქ თქვენსახლში ვიყავ თითქმის
გაზდილი. აქ ერთათ ესამამობდით, მანამ სასწავლებელში
წავეილოდი; ახლაც შენი თავი დედაშენმა აღმიტყუა მამაც არ
იყო წინააღმდეგი, შინაურსაყით დაედიოდი და ახლც კი დაბ-

რუნდა ჩაღხიო...ოჰ ღმერთო რაზედ დამაღვინე ესეთი მწარე
ნაღველა? რა საათს შემამხეი!

კეკელა [მივა სოლომონთან, მხარზედ ხელს დაადებს და
ვედრების ხმით ეუბნება:]

რას ამბობ შენიჭირიმიე!..რას სწუხარ? შენს თავს ვერა-
ვინ მომაშორებს, გარწმუნებ!

სოლომონ.

ოჰ, კეკელო! შენმა გაზდამ, ამ საქმეს ველარას უშვე-
ლით...რატომ ხრ ჩამქოლბე!

კეკელა. (შეწუხებული)

ღედა თუკი იმას არ მიმცემს?

სოლომონ.

მამაშენს საქმე კიდევ გადაუწყვეტია და ხვალ ქორწი-
ლიც გექნებათ.

კეკელა. (მოუჯდება სოლომონს გვერდით)

მამა არ მომიკედეს, რომ მე ის არ შევიერთო! სოლო-
მონ!..შენი ჭირიმიე..იმ ბებრის ხელში ნუ ჩამაგდებ!! ჩვენ
მზვარეულს წაყეები და იმას კა არა!

სოლომონ. [ტირილით]

მშობელო! რისთვისა მშობე!..კეკელო!—რისთვის გაგიცან?

კეკელა. (ტირილით)

სოლომონს მოდი მომკალ!-მომკალ, თუ ჩემი სიყვარუ-
ლი გაქუს!..

სოლომონ. (ტირით)

ვაჟ, კეკელო!.. ვაჟ, საყვარელო!.. ვაჟ!..

კეკელა. (ტირით)

სოლომონ, შენიჭირიმე მომკალ!.. საყვარელო მომკალ!
(ხელეებს გაუშევრს) მოდი შე უღმრთო მომკალ!..

სოლომონ. (ტირით)

ვამე ბედო! შე განუსჯელო!..

გ ა მ (ო ო ო) ხ ა დ ე ბ ა 7-დ ე

[ივინივე და ელისაბედ]

ელისაბედ (განცვიფრებული)

ეს რასა ეხედზე?! რა ამბავია, რა ღრიალია?! სოლომონ
შენცა?.. რა დამართვიათ?! [კეკელა და სოლომონ ფეხზედ
წამოდგებიან და ისევ ტირიან.]

სოლომონ. [ტირით]

როგორ არ ვიტყვო, კეკელას დამკარგავმა!

კეკელა. (ღედას ეხევა და ტირით)

ღედაე!.. აკი სოლომონს მიგცემო?

ელისაბედ. [დაჟეშმარიტებით]

ღიახ!.. მამ ეისა?..

კველა.

სოლომონი ამბობს, აიმ ბებერს ფრიდონს გაძლევენო!

ელისაბედ. (კველას)

სოლომონიც და შენც ორნიე სულელები ხართ! მაშ
მე ცოცხალი აღარა ეყოფილვარ, თუ იმ კბილებ ჩაცვიე-
ნულს მიგცემენი..

სოლომონ. [მხიარულებით ელისაბედს]

მაშ კველას ფრიდონს არ აძლევთ?!

ელისაბედ.

რას ყმაწვილობ!

სოლომონ. (მიეზრდება ელისაბედს და ხელებზედ ჰკოცნის)

შენიჭირიმე, ჩემო დედავ, ჩემო მშობელო!

ელისაბედ.

თქუტუნ თქუტუნთვს იყბეთ, მაგ საქმისა მე მკითხეთ.

გ ა მ ო ც ხ ა დ ე ბ ა 8-ეე

(იგინივე და ალექსანდრე.)

ალექსანდრე. [შემოვა მდბლათ თავს დაუკრავს ყველას
დბ ელისაბედს ეუბნება:]

ნათლიადედას ვახლავარ! ის ჩემი ნათლია კბცი კი, დბ-

კარგული იქნება.. როგორა ბრძანდებით, ნათლი დედა?

ელისაბედ. [ალექსანდრეს]

ოჰ, კნიაზო ეს საიდან გბჩნდი? რატომ ასე დაგვივიწყეთ? სხდა ხართ ამთენი ხანი?

ალექსანდრე.

რალა სადა ვარ, -სოფელში ვეგდე აქნობამდის, უზნაფი ვრჩებოდი... ეხლაც ჯერ ვერ ჩამოვიდოდი შენ ნუ მომიკულები, თუ კეველას დანიშნა არ შამეტყო... [სოლომონს მიუბრუნდება და ხელს ჩამოართმევს] ოჰ, სოლომონს გაუმარჯოს!

ელისაბედ. (განცვიფრებით)

როგორ, დანიშნა? ეისხედ?

ალექსანდრე.

ვგ არეიცი.. და კიდევ იმისთვის გამოგეშურე, რომ გამეგო: ვის აძლევთ ჩემ ნათლულს. [კეველას] რასა იქ ნათლულა? ქმარი მოგინდა?

კეველა. (თავს ჩალუნავს)

რას მიზრძანებთ ნათლიაფი. (გულზედ ჰკოცნის ალექსანდრეს)

ალექსანდრე. [კეველას თითით ემუქრება]

ოოოო! შენ ასე ქვეშ-ქვეშა რამ იქნები რომა.. (თვალეში უყურებს) ებამე ჩემო თავო! რატომ ვგრე თვალეში დაგწითლდებია?.. [კეველა ხმას არ იღებს, გაწითლდება, თავს ჩალუნავს და შემდეგ მერაფე ოთახში გავა]

ელისაბედ. [ალექსანდრეს]

დაძინდი, ყველას მე მოგახსენებ..(დასხდებიან) ბატონო! შამოველ აქა და მახეხედე რომ სოლომონზედ ხელს იშვერს, ეს დარბაისლები ღრიალებენ. ეკითხაე, რაამბაეიბ, რა არის მეთქი? კვლეა აეჯზნება რომ მე ფრიდონს არ შევირთავო!..

ალექსანდრე.

აბა ფრიდონ?

ელისაბედ.

აის..ფრიდონ ხანგრძელაძე არ არის? ბებერი მექრთამე.

ალექსანდრე.

ეიცი, ეიცი! მერე? იმას ეინ რას აძლევს?

ელისაბედ.

რა მოგახსენო?.. შენ ნათლიმამას ჰკითხე!.. ბატონო, ამოუქანია, რომ ფრიდონს უნდა მივცე კვლეაო და ეგონებ სიტყვაც მიუცია.

ალექსანდრე [განცეიფრებული და მწუხარებით.]

ეაჰ შენს ალესანდრეს! აიმ ბებერს?.. ჩემი ნათლიმამა გადარეულაო. თქუტნმა მზემ, იმას ქალს კი არა, ჯორს არ მივცემ, ჯორი რომ მყევანდეს!.. იმას უნდა კვლეა მისცეთო. კარგია, მამაშენი ნუწაგიწყდება!

ელისაბედ.

მერე, ეინ აძლევს? შენ ნუმომოკედები, რომ, თავს მოვიკლამ და ქბლს კი არ გაეაუბედურებ?

ნზედ ხელს იშვერს) აი, ჩემი სიძვეც და ჩემი შვილიც! ეს არის!

(სოლომონ წითლდება და თავსუკრამს ელისაბედს).

ალექსანდრე.

ჰოოო, მაგისი მეც ყაბული!.. სოლომონ კარგი ყმაწვილი კაცია და ღირსიც არის

ელისაბედ.

შენი ნათლიმამა კი იწუნებსდა!

ალექსანდრე.

ეისა?.. სოლომონსჟ. აბა რა!.. მოიცა, მე მოველაპარაკო იმ სულელს!.. (ალექსანდრე ცოტას ფიქრს შემდეგ) მოიცა, მოიცა. ერთი რამ მომაგონდა!.. [დაფიქრდება].. დიახ!.. სწორეთი.. ეს უცხოთ მომაგონდა!..

ელისაბედ, (მზიარულებით)

რა არი?.. რა მოგაგონდა?..

ალექსანდრე.

შემდეგ მოგახსენებ.. ეგონებ ვიყო შემცდარიო. აჭერუმ გონებაე! (მუბღზედ ხელს დაიკრავს.) ახლა თქუტუნ აქაური ამბები მიანბეთ.. მე ხომ არა ვიცირა: ეს სამი თვე არის რაც სოფელში ვარ.

ელისაბედ.

არცარა მე ვიცი, შენ ნუმომიკუტები!.. ახალი ამბები სოლომონს ეცოდინება.

ალექსანდრე.

აბა ერთი მიანბე რა ამბაკია ქალაქში?

სოლომონ.

მშვიდობა... ახალი, არა ფერი.. მხოლოდ ესა ერთი
ეს აქესთ სალაპარაკო და სათამაშოც: მბრუნავი სტოლები. მე
კრ მაგოდენბთ არ მიედევ, რადგან უფრო სიცრუეს ჩა-
მოგავს...

ელისაბედ და ალექსანდრე (ერთათ)

რბ არის, რა მოუგონიათ, რა სტოლებია?

სოლომონ.

ბატონო, ერთი პატარა სტოლო გაუკეთებიათ... ემოდენა
იქნება... (ხელით აჩვენებს ზომას) ის პატარა სტოლი სამ-
ფეხა გახლავთ და ერთი ფეხი ცოტა მოკლე აქუს, რომ
მელშიაც კარანდაშია ჩარჭობილი. — დასდგმენ ამ პატარა
სტოლს ერთს დიდ სტოლზედ და ქვეშ ერთ თაბახ ქალღდს
გაუშლიანორი ადამიანი იმ პატარა სტოლზედ ხელებს დააწყობენ.
ჰნახავთ რომ, ის სტოლი პატარა ხანს უკან ტრალს დაიწყებს
(ელისაბედ და ალექსანდრე პირჯვარს იწერენ და იძახიან.)
აი, დიდება მენტვის ღმერთო! მოგახსენოთ.. შემდეგ, ვისაც
უნდა და რასაც უნდა ჰკათხავს იმ სტოლს და ის ეითომც
პასუხსა სწერს კარანდაშით...

ალექსანდრე.

რასაბრძანებ?

ელისაბედ.

ვგ ემზაკის მანქანება იქნება თქვენმა მზემა!

სოლომონ.

რას ბრძანებთ. მგონია, სულ სიცრუე იყოს, თუმცა ბევრს ჭკუიანს კაცს კი სჯერა. მე კი, სწორე მოგახსენო, არა მწამსრა იმისი.

ალექსანდრე.

თუ კი ჭკვიანებსა სჯერათ?

სოლომონ.

რაექნათი. ჭკუიანები, კაცი არ არიან? — განა ისინი არ შესტდებიან?

ელისაბედ

ნეტაეი ერთი მაჩვენა ის სტოლი.

სოლომონ.

ადელილი 'სანახეია'. მე მაქვს. თუ გნებათ შოგართმეთ?

ელისაბედ და ალექსანდრე.

ერთი გვაჩვენე, მამა შენი ნუწაგიწდება!

სოლომონ.

ეხლავ მოვიტან თქვენმა მზემ. (გაუა)

ელისაბედ

მოიტანოს ის სტოლი. ერთი, ჩემი კეკელას გათხროვებისას ვკითხავ.

ალექსანდრე უგინაძე

— ტყუილად ნუ ირჯები... ასეთი რამ მომაგონდა მენ ნუ მომიკვდები, რომ ჩემმა ნათლია მამაც... დაიქინოს იქვე...
ლას ფრიდონს შეერთებო, მაშინაც მგონია, არ მოხერხდეს...

ელისაბედ

ელისაბედ. (ლაპარაკს გააწყვეტინებს ალექსანდრეს)
უი, უწინამაც დღე დაეღვია... რბო? რაიყო? რა მოგაგონდა?

ალექსანდრე

არ შეიძლება ნათლია თქვენი აქ დაეიბაროთ?

ელისაბედ.

ვისი ნათლია?

ალექსანდრე.

თქვენი.

ელისაბედ.

შენ არ მომიკვდე არ ეიკოდე ეინ არის ჩემი ნათლია...
ცხოვნებული დედა ჩემი კი იტყოდა ხოლმე, ნათლულს დაიბხდეთ და იქ სეკლეტარმა მოგნათლო მაგრამ, ეინ იყო, რაგვარი იყო, არ ეიცი კეველა არ მომიკვდებ!.. და ან კარალას დროს ჩემი ნათლიის მოგანებაა, ღედაკაცო დაებერდი....

ალექსანდრე.

შენ რა გენალელება! მე მინდა... მგონია მაშიდა ჩემმა იცის, ეხლა აქ არის შოდი მიესწეროთ აქ მოვიდეს!..

ელისაბედ

შენი ნებაა, თუმცა კი არ მესმის რათ მანდა ჩემი ნათლის ეინაობა.. წაეიდეთ მეორე კოთახში, იქ დასწერე წიგნი ალექსანდრე.

წაეიდეთ. (აეღენ).

გ ა შ ო ც ხ ა დ ე ბ ა 9-რე

ჯანერდი. (შემოირბენს და ქალბატონის ქინძისთავს დაეძებს დახრილი).

სეტო, სად გაჭარდებოდა ქალბატონსა? რა ფანტია რამა ბრძანდება.

გ ა შ ო ც ხ ა დ ე ბ ა 10-თე.

[იზიე და ფრიდონ.]

ფრიდონ. [შემოვა ჩუმათ; ჯანერდისთან მივა და კალთას გამოსწევს).

მშენიერო... აგრე სიარული წელს აგატყეებს.

ჯანვერდი. [დაიკელებს]

უი... (მედგება თაე ჩალუნული და წაიბუტბუტებს:) თვალიმც დაგადგება!

ფრიდონ.

რას ეძებ, ჩემო კარგო.

ჯანვერდი.

ქალბატონის ქინძისთახეს.

ფრიდონ. [ლიშილით და გაგრძელებით]

ქინძის..თახეს? [ქალერსება ჯანვერდის) რასა სკამ რომ აგრე ლამაზი ხარ?

[ჯანვერდი] (იძულებით)

იქით ჩამომეტალე! თვალმც დაგიდგება!

ფრიდონ.

რბთა, ჩემო კარგო? — მე უენ გაქებ და უენ კი მწყეელი.

ჯანვერდი.

არ მინდა თქუტსნი ქება.

ფრიდონ.

მამუნეს მინც მითხარ: ბატონი შინა ბრძანდება!

ჯანვერდი.

არაბ?

ფრიდონ. (თავისთვის ამბობს)

ეტყობა ჯერ არ მოსულა, (ჯანვერდის) არც ქალბატონია შინა?

„მწიფე ჯანვერდი“ იულისის ციხე... სოფელიდან
შინ ვახლავთ. [მწიფე ჯანვერდი] აიძულებს

... (მწიფე ჯანვერდი) ფრიდონ. იულისის ციხე...
სულის კოლოფი? [მწიფე ჯანვერდი] კნ.

ჯანვერდი. (სიცილით)

ქა! სულის კოლოფი ვილა არის?! [მწიფე ჯანვერდი] ნახე პაპი
ფრიდონ. [მწიფე ჯანვერდი]

კეცელა!... ჩემი პატარა კეცელა... (სიამოვნების სრულით)

[მწიფე ჯანვერდი] [მწიფე ჯანვერდი] [მწიფე ჯანვერდი]

... [მწიფე ჯანვერდი] [მწიფე ჯანვერდი] [მწიფე ჯანვერდი]
[მწიფე ჯანვერდი] [მწიფე ჯანვერდი] [მწიფე ჯანვერდი]
[მწიფე ჯანვერდი] [მწიფე ჯანვერდი] [მწიფე ჯანვერდი]

[ფრიდონ.] [სიამოვნებით]

ის ჩვენ ვიციო!.. [მწიფე ჯანვერდი] ჩემო სუფრე-
მელაე!.. [მწიფე ჯანვერდი]

... [მწიფე ჯანვერდი] [მწიფე ჯანვერდი] [მწიფე ჯანვერდი]
იმისთანა ქალს ირთავთ და მეტიც მფარშიყებიო... [მწიფე ჯანვერდი]
გამოსკდა გონება!.. [მწიფე ჯანვერდი]

ფრიდონ. [მწიფე ჯანვერდი]

მზითევიო... [მწიფე ჯანვერდი] [მწიფე ჯანვერდი] [მწიფე ჯანვერდი]
ნები, მაშინ უყურე შენს თამაშს!.. [მწიფე ჯანვერდი]

ჯანვერდი (ხმას არ ჰცემს, ქინძის თავს ეძებს)

უი შენ კი... [მწიფე ჯანვერდი] [მწიფე ჯანვერდი] [მწიფე ჯანვერდი]

... [მწიფე ჯანვერდი] [მწიფე ჯანვერდი] [მწიფე ჯანვერდი]
ფრიდონ. (გახარებული) [მწიფე ჯანვერდი]
ვის ეწავალე!!

(თინკოუნიკი) ჯანვერდი.

ვისაც მე მინდა! [გაეარღება]

ფრიდონ (პუბლიკისაკენ)

ჯვარს რომ დაეწერ, იმ ღამეს რეებსა ეიქ? მაგრამ რაუნდა ექნა? მე რაღა შემოძლიან. ლეკურს ვერ ვითამაშებ, ღვინის სმას ვერ შევიძლებ, გალობა მე არ ვიცი და სიმღერა. კადრილი რომ ვიცოდე, კადენ კარგად იქნებოდა: ვიტან ცივბლი მაინცა, ხომ სიარულის მეტი არა უნდაა.. მაშ რა ექნა? ქალაღი ვითამაშო. რაღა მიქნია! მე იქ დაეჯდე, ფულეზიკ წაეაგო და ჩემს ცოლს კი სხვა ვარშიყებოდეს! უკაცრაოთი.. [მცირეს ხანს შემდეგ] ნეტა ვიცოდე, ეხლა კველა რასა შერება.. (მივა იმის ოთახის კარებთან და იყურება ჯუჯრუტანიღვან; შემდეგ გამობრუნდება) არა სჩანს რა! (კარებისაკენ) კველჯანი შენი სულისა შენი.. ღღეს დაეაბოლოვებ შენს საქმესაც!.

გ ა მ ო ც ხ ა დ ე ბ ა 11 ტე.

ივნივე და ალექსანდრე.

ფრიდონს ეხლაეარი აქ რას უზიხართ მხარტო? (ფრიდონს)
ფრიდონ.

ოჰ, ალექსანდრე, თქვენაი. გრიგოლს ვეღვი, საქმე მქონდა.

ალექსანდრე. (ფარისეულობით)

ჰო, ეიცო რაც საქმეა.. შომილოცავს, უბედნიერესო ბედნიერებთაგან!..

ფრიდონ. (კმაყოფილების ღიმილით)

რაო, რას მილოცავ? მე არა ეიცო რა!

ალექსანდრე.

რალადროს დამალვია! კეკელს კაი ქალია, მაგრამ შენც ღირსეული კაციხარ.

ფრიდონ.

ენ გითხრა? შენც გცოდნია, რონ ლხარაკი გვაქვს?

ალექსანდრე.

მე კი არა, მთელმა ქვეყანამ იკის!.. დამალული აღარა არისრა.. საქმეც გაგიტაყვებიათ.

ფრიდონ.

ჰო, მაგრამ, ჯერ მშითეზედ გვაქვს კიდენ მოსალაპარაკებელი.

ალექსანდრე.

შენ რალა მშითევი გეჭირებ დალოცვილო! ფულით საესე ხარ..

ფრიდონ.

მართალია, მაგრამ, ახლანდელს დროში შეალებს კარგო გაზდა უნდა..

ალექსანდრე. (იქით)

ამას შეილებს იმედიც ჰქონია! ქრთამათ თუ ბილებს

არ ეცი, თორემ, საღლა ეყოლება ამას შეილი.. მაგრამ მეგობრები თუ შეეწევიან!

ფრიდონ.

რა ბრძანებთ?

ალექსანდრე.

არათერი.. შეილებს გაზრდაზედ ეამბობლი.. ეხლა განათლებამ შორს წაიწია. აი, მაგალითათ: ერთი სტოლი მოუგონიათ, რომელიც გიპასუხებს, დაგოწერს პასუხს რასაც უკითხამთ...

ფრიდონ (განცეფრებული)

რასა ბრძანებთ?!

ალექსანდრე

ჭეშპარიტს! აი, ეხლა სოლომონ მოეა და თან მოიტანს.. თურმე სამი ფეხი აქვს და ერთი ფეხის მაგიერ კარანდამია; დაადებენ ხელსა, დატრახლდება სტოლი როგორც ჩარხი და დაიწყებს წერას..

ფრიდონ [ჩათქრდება; შეჰდევ იქით]

ეს უტუეა იქნება რამე (ფიქრობს) კარგი შერი მომივიდა!.. [ალექსანდრეს] ჰო! ეიცი, ეიცი! მე სხვა მეგონა რამე!.. მგ ნაირი სტოლი მე თვთონა ენახე, გასასტერებელს ემბეჭებს სწერს..

ალექსანდრე

როგორა?

ფრიდონ

როგორა და ასე რომ... დიდი რამეები გამოდის ექიდ-
ჯან... მკითხაეიც აღარ არის საჭირო. [იქით] ერთი ესენი
აუ არ დაეატყუე, არ იქნება! სამოცო წელიწადია ქვეყა-
ას ეატყუებ, ერთხელ ესენიც მოეატყუო კეკელას გულისათვს,
აიქნება?.. მოდი ხელით დაეაწერინებ ძალათ რაც მომის-
ება და რაც სასარგებლოთ დამირჩება. (ალექსანდრეს) გა-
ოცარს საქმეებსა ჰწერს..

(იუტანობს ცხმად) პოეტიკ

გ ა მ ო ც ხ ა დ ე ბ ა 12-ტე.

მეტიან მით და ანთ პანოლოთ დაუბ, რე სტოროსწენ
ქან ფუტე რეგან მადეც იოლე და მქე იტე იხამ ცნობლო
იმამ ცხოვრობ იფინიეე და ელისაბედ, ასუდ მბნეუთ

ელისაბედ (ალექსანდრეს)

ბიჭი მობრუნდა მამიდა შენს სალომესთან გაეგზაენეთ
შემოუთელია, ეხლავ მოეალო. (ფრიდონს) ოჰ, თქუცნც
ქა ბძანებულხართ? ჩემი სულელი ქმარი კი არ მოსულა?
ალექსანდრე.

ჯერ არ მობრძანებულა.. ერთი ყური უგდეთ ფრიდონს,
რაებსა ბრძანებს იმ სტოლისას..

ელისაბედ.

ჩასა ქა!

ალექსანდრე.

საშინელს საქმეებს ამბობს.

ელისაბედ.

კულიანობა იქნება რამე, თქვენსუ ღამეხოცებით! (ფრი-
დონს) აბა გეიბრძანეთ, რა ამბაეია- ეგ რალა ეშმაკი გა-
გეჩენია.

ფრიდონ.

საყვირველი საქმეა თქვენ სუ ღამეხოცებით! მე რომ არ
მენახა არ ღაეიჯერებლი. გუშინ შეეელ ერთი ჩემის ნაცნო-
ბისას.. შეეხედე იქ სტოლს ატრიალებენ. ერთმა ქალმა ჰკი-
თხა: ჩემი ქალი როდის გათხოვდებაო, სტოლმა დაწერა:
როცა შენ მოკვდებიო..

ელისაბედ.

ნუ მიბრძანებ, მამაშენის მხესუ.. აი ღადება შენთვის ღმი-
რთო. სწორეთ მანქანება რამეა. ფუ ეშმაკო! ფუ ეშ-
მაკო!...

ალექსანდრე.

აი დასწყელოს ქრისტე!..

ფეხბოლე

13-ე

გ ა მ ო ო ო ს ა დ ე ბ ა 13-ტე

სოლომონს ძველად მოუხმობდა

ფეხბოლე

... (იხილეთ) ...
... იგინივე და სოლომონ. სობრე ანო (მხოლოდ
... იხილეთ)

სოლომონ [პატარა სტოლი უჭირავს ხელში; თავს და-
უკრავს ყველას და შემდეგ ელისაბედს ეუბნება:]
აი, ბატონო, ის სტოლი მე რომ მოგახსენებდით:

ელისაბედ.

უა, კა! ეგ არის ის მანქანება?!

სოლომონ.

არც მანქანება არის და არც არაფერი. (მიაწვდის სტო-
ლს ელისაბედს) აი, ნახეთ, ბატონო, უბრალო ხის პატარა
სტოლია, ბაღების სათამაშოს ჰგავს.

ელისაბედ.

(შეკრთომით უკან დაიწევს) იქით, იქით? ჩემთან არს
დმერთი... [პიჯვარს იწერს].

სოლომონ.

მაშ რატომ მომატანინეთ, თუ კი აგრე გეშინოდათ?

აღეკსანდრე.

იქნება საშიშია მაგის ხელის მოკიდება?

ელისაბედ.

მე რა ეიცოდი თუ ეშმაკის მანქანება იყო და მაგდენი
ოხებაზობა შეეძლო ერთი ბეწო ხის ნაფოტს.

ალექსანდრე. [მიეა და ახლოს ჩხრეკს].

რა ლამაზი ყოფილა.

ფრიდონ.

აქ მიზოდეთ, ბატონო, ესლავე გაჩენებთ მაგის თვისე-
ბას და ღირსებას.

სოლომონ.

[აძლევს სტოლს] აი, მიირთვით, მე კი პატარა ხან გა-
ვალ და ისეე გიახლებით. მიდის კარებისკენ).

ფრიდონ. [პატარა სტოლს დასდგამს დიდს სტოლზედ და
პუბლიცისკენ].

ჩემი ღროც ესლავა... თუ მოეთინთლამ ამათ ახლა!

ელისაბედ. [წამოხტება და დაიკვილებს] უა, ქა! ამ ეშ-
მაკებს სინაბარას დაერჩე მარტო?

სოლომონ. [ისევე მობრუნდება] რა არის, რისა გეშო-
ნიანთ? აიღებს პატარა სტოლს და მიაქვს ელისაბედთან).
აი, ხომ ჰხედაეთ, სტოლია.

ელისაბედ [შემყრთალი ხელს აუკრავს] იქით, დედაშვი-
ლობასა!

სოლომონ და ფრიდონ იცინიან.

ალექსანდრე.

რა არის აქ სასაცილო, რომ იცინიან? — რომ გამოვარ-

ღეს ქაჯი ღაეცეს! — ხომ მოკედა, ღედაკაცი?!

იხუტებს. აუ რაღი ანუ მკანს მკანს ღე რა რაღი აუ რაღი
მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს

(მკანს მკანს) გ. მ. ო. ც. ხ. ა. ღ. ე. ბ. ა. 14-ტე.

მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს
მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს

ესიღს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს
იგინიეე და გრიგოლ.

გრიგოლ.

ოჰი თქვენც გაგიჩენიათ ეგ სტოლა? (ელისაბედს) საკვირველი არ არის?

ელისაბედ. (დაცინების სახით)

მარტო შენ მეგონე გასაკვირველი ქეყანაზედ და ახლა შენზედ მეტი ეს გამოჩენილა!

გრიგოლ (ელისაბედს)

შენ ხუშრობ და მე ეხლა ასეთი გასასტერებელი საქმეები ენახე მაგასთანა სტოლისაგან, მამა ჩემი არ წამიწყუღება რომ, კინალამ არ გადავირიე.. ბატონო!.. რაეზსა სწერს ეგ შეჩვეუებული, არ გაგონილა!

ალექსანდრე (გრიგოლს)

მართლა ბრძანებთ?

გრიგოლ

მართლა შენ წუ მომიკედები!

მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს მკანს

ფრიდონ [გრიგოლს]

შაგისათვის თუ მეძახოდენ წელან?

გრიგოლ. [ფრიდონს]

ღიახ!

ელისაბედ.

მე კი შიშისაგან შთაფარი სული დამელია და!.. (გრიგოლს)
რაო, რასა სწერს?

გრიგოლ.

ენ მოსთელისი [ფრიდონს] ერთი აჩვენე ამას) [ცოლზედ
ანიშნებს) მამაშენი ნუ წაგიწყდებია..

ფრიდონ

ბატონი ბრძანდებით! (ყველას) აბა დაბრძანდეთ! [ყველანი
დასხდებიან, სოლომონის მეტი.]

სოლომონ.

[მოთმინებიდან გამოსული გრიგოლს:) ბატონო, ბაღდე-
ბი ხომ არა ხართ? მაგ სტოლს როგორ აყოლიხართ?..
სამაგისაო რომ არა არი რა და ბრც წერა შეუძლიან, ეინ
გაცრუებთ ავრე უწყალოთაჲ.

გრიგოლ. [წყენით]

არა, როცა გინდა, ბაღდები ვართ და როცა გინდა
დარბაისლები!.. ამ სტოლის საქმეში კი ნულარას შეტყევი..
ჩემის თვლით რომ არ მენასა, კიდევ დაგიჯერებდი რა-
სმეს...

სოლომონ. (მიეა და მდივანზედ დაჯდება გაბუტული)

თქვენი ნებაა. არს მკითხე შეამხეო, მიტყიპე და მიაგდეო.
გრიგოლ. (ფრიდონს)

აბა ერთი დაუტრიალე ჩემს ცოლს...ერთი მაგანაც ნახოს ეგ
საქმე...

ფრიდონ.

(ერთავე ერთათ უნდა დაღვიწკოთ და მას უკან მარტოთაც
შეიძლება)

გრიგოლ.

ჰო და, როგორც იცა ისე ქენი.

ელისაბედ.

თქვენ არ მომიკედეთ მე ახლოც არ მივეკარო მაგ
სტოლსა!

ფრიდონ.

ერთი ორი თაბახი ქალაღი მიბოძეთ.

გრიგოლ. (ალექსანდრეს)

..შენ გარდას შედი კეკეს ოთახში და გამოიტანე (ალექსანდრე
წამოდგება და გაეა.)

ფრიდონ.

[გრიგოლს] ბატონო გრიგოლი! ბარემ გაგვეთაეებინა ჩვენი
საქმეც, ხომ ჰხედამთ რა ცუდი ღროება მოდის?!

გრიგოლ.

რა არი, რა სული წაგივიდა?! აი, ახლავ გაეათაეებთ...
ბარემ სტოლსა ვკითხოთ: ენახოთ რას გვეტყვის?!

(...)

ფრიდონ. [გრიგოლს]

თქვენი ნება არის, (იქით) თუ კი აგრეა, ახლა მე ვიცი, რასაც
დაეწერინებო

სოლომონ (იქით ფრიდონზედ.)

რა ვბდლებია?...
[სოლომონს მიმართ]

გ ა მ ო ო ხ ა დ ე ბ ა 15-ტე.
[სოლომონს მიმართ]

იგინივე და ელენე.

ელენე. [ქალაღი უჭირავს ხელში; ჩქარის ლბპარაკით
უი, ქა! აბა მაჩვენეთ რა სტოლია?. ალექსანდრე რომ შა-
მოვიდა ქალაღდისათვის, მაშინ შევიტყვე მაგ სტოლის აქ
მოტანა..

ელისაბედ.

ოჰ, ელენე, შენა? აქ მოზრძანდი, ჩემთან დაბრძანდი!

გრიგოლ. [ელენეს) მძახალს ეახლავარ! ოოოო! რასაკვი-
რელი სტოლია და! შენისთანა ქერიების ხელი იცის!..

ელენე. [ღმიღით)

უი, ქა! როგორა?

გრინგოლ.

აი, ჰნახხამ როგორაა... აბა ჰკითხე რამე!.. მაგრამ ჯერ
მობრძანდით, შენ და ფრიდონმა ერთათ დაატრიალეთ და
შემდეგ ეკითხოთ.

ელენე. [წინ წადგება ფრიდონისკენ]

აბა როგორა?

ფრიდონ.

აქ მობრძანდით.

ელისაბედ. [ელენეს]

არ გეშინიან ქა?

სოლომონ. [იქით]

რა სულელი ხალხია! [ელენე და ფრიდონ ხელებს აწ-
ყობენ სტოლზედ: ელენე იცინის].

ფრიდონ. [ელენეს]

სად შიგაქვთ ხელები? ნეკი ნეკზედ უნდა მოგაბჯინოთ...

ელენე [ხელებს მოსწვეს]

აი, ბატონებო, ჰხედანეთ? დაიძრა, დაიხრა, დატრიალდა

სტოლი...

ელენე. [იცინის]

უი, ქა! დატრიალდა!

ელისაბედ [შორიდგან გამოასცქერის და პირჯვარს იწერს]

წმინდა არს! წმინდა არს! წმინდა არს? ეშმაკი დასწყევლე

უფალო!...

გრიგოლ.

აკი მოგახსენებდით... (ელენე გაიკისკისებს და თავს და-
ანებებს სტოლის ტრიალს)

სოლომონ წაშოდგება და დადის; პუბლიკისკენ)
ოჰ, რა ბრიყვები არიან... როდის განათლდება ჩენი ხა-
ლხი.

გრიგოლ [შესძახის ალექსანდრეს მეორე ოთახში]
ალექსანდრე! ალექსანდრე! აქ გამოდი უყურე და... (ისმის
ხმა [ალექსანდრესი]) მოედივარ, მოედივარ!

გ ა მ ო ს ხ ა დ ე ბ ა 16-ტ.

იგინიე და ალექსანდრე.

ალექსანდრე.

აბა რას შერებიით...

ელისაბედ: [ალექსანდრეს]

უი ქა! სალომე? რა იქნა? რატომ არ შამოვიდა?

ალექსანდრე.

აგერ ისინიც მოდიან.

გრიგოლ [სიტყვას გაგწყვეტინებს ცოლს და ეუბნება
სალომეს);

მაგრამ, ამდამ კი გაეთათებთო.

სალომე. (გრიგოლს)

ვის აძლევ?

გრიგოლ.

ვისაც აის სტოლი მისცემს.. [ანიშნებს პატარა სტო-
ლზედა.)

სალომე.

თქვენცა გქონიათ ჯადო ქარი სტოლი, მოდნათ რომ
შამოუღიათ?

გრიგოლ. (სალომეს)

ღიასი. [ფრიდონს] აბა მოჰყე!

ფრიდონ [ელენეს]

აბა შობრძანდით. (ელენე მივა ფრიდონთან და ისევ
მოეშადებიან სტოლის სატრიკლებლათ) მოსწოთ დალოც-
ვილო ვე ხელები აქეთ: ხომ არ მოგკენეტაფუ?

ელენე. [წასწევს ხელებს]

ისევ ისე უნდა მომბაჯინოთ?

ფრიდონ.

ღიასი,

ელენე.

ქა! — რალაც ქრიატელმა დამიარა ტანში!

ფრიდონ.

ვგ სხვა მიზეზი იქნება.. მაგრამ, აი, დაიწყე, დატრია-
ლდა...

გრიგოლ.

აი, უყურეთ, როგორ ჩამოუარა!

აღიქსან ღრე.

აბა იმე! ე რა ყოფილა, თქვენი ჭირიმეთ!.. აი, დიდება
შენთვის ღმერთო!

(ელისაბედ და სოლომე წაქოღებებიან და შორიღვან განც-
ვიფრებულნი უყურებენ; სოლომონ და კეკელა ერთათ
ღვანან, ლაპარაკობენ; სოლომონ ჩუმათ უხსნის კეკელას-
თვისებას სითბოსას და მის მოქმედებას სტოლზედ და ბორტ
მოქმედებას ფრიდონისას ამ შემთხვევაში.)

ფრიდონ (ელენეს.)

ახლა, თქვენ საჭირო აღარა ბრძანდებითი.. თავისუფალი-
ხართ... (ყველას) ეის რა გნებაეთ? — ჰკითხეთ სტოლსა...

ელენე (ფრიდონს.)

აბა თუ გამოიცნობს, ჰკითხეთა მე რა ხილი მიყუ-
ვარს?

ფრიდონ. (ელენეს)

ბატონი ბრძანდებით!.. აი, სწერს..

გრიგოლ. (მზიარულათ)

ერი ჰა! გაუსო სტოლმა ხელი!

ალექსანდრე

ეს რასა ეხედაე? მართლა ჰწერს!!.

ელისაბედ.

წმინდაარს წმინდაარს!

სალომე.

ფუ ეშმაკო, ფუ ეშმაკო!

(სალომონ თაეს იქნეეს მძულეარის სახით; კეკელა გაუნციფრებულია,)

გრიგოლ. (ფრიდონს)

დაღა?

ფრიდონ.

ღიან, გაათაფა და იმიტომ.

ელენე.

რა დასწერა? რა გყვარებია?

ფრიდონ. [გამოიღებს ქალაღს და წაიკრებამს]

ქორფა კტრი.

გრიგოლ. (ელენეს)

ოჰ! კი ტრი გყვარებია?

ელენე. [სიცილით]

სუს, რა პასუხია!..სულაც არა, თქვენმა შებე;

ალექსანდრე.

აი, დასწყევლოს ღმერთმა!

ელისაბედ. [ელენეს]

ქა! ფ რაღა საკითხი იყო? — რაკ ხილი გყვარდა შენ
თითონ არ იცოდი? — სხვა გეკითხა რამე?..

ალექსანდრე. (ფრიდონს)

აბა ჰკითხე: ჩემი მოუზრავი ერთგულია, თუ არა ჩემი?

(ფრიდონ. ატრიალებს სტოლს და აწერინებს)

ალექსანდრე.

ერი ჰა! დატრიალდა ჯარა! ..გაბაბა, გააბა...აჰა!...შეღგა.

ფრიდონ. (გამოიღებს ქაღალდს)

გაათაეა.

ალექსანდრე!

რაო, რა სწერია?

ფრიდონ (კითხულობს)

პლუტი, ორგული, მუხანათი: პურსა გაარამს და ღვი
ნოსს.

სოლომონ [იქით ფრიდონზედ]

თვთონ შენ პლუტო, სრუო და ბოროტო!

ალექსანდრე. (მოჩქარებით)

მართალი დაუწერია: მეც შევამკნივე მამა არ წამიწყდება.
ხეალეე გაეგდებ!..

გრიგოლ.

კარგი მოუზრავი გყოლიათ? ხა, ხა, ხა, ხა,

გრიგოლ (ფრიდონს)

აბა ერთი ჰკითხე: ჩემ კეკეს ვინ შეირთაშა?

ფრიდონ [ჩაახელებს და აჩქარდება]

ეხლაე, ეხლაე! (დააწყებინებს სტოლს ტრიალს, და სტო-
ლიც ჯღაბებს; სოლომონ შუბლზედ ზელს ისომს და მრი-
სხანეთ იყურება მომორებით)

ალექსანდრე. (ფრიდონს)

დადგა კაცო, დადგა!

ფრიდონ.

ღიახ, გაათბე!

სოლომონ [იქით]

მერზაეცი!

გრიგოლ (ფრიდონს)

რბო, რა სწერია?

ფრიდონ [ქალაღს აძლევს]

აი, წაიკითხეთ.

ალექსანდრე (მიაშურებს, გამოართმევს ქალაღს და კი-
თხულობს:)] ფრიდონ ხაგრძელადე შეირთავს უსიკვდილოთ.

გრიგოლ (მესძახებს)

აჟი ესთქეი: ამას ველარა მოჰლიისრა მეთქი!

კეკელა შეჰკივლებს, ჩხჯდება დედასთანა.

ელისაბედ. (გაანზღლებული)

სულაც არა, თქუტსმა მზემაი. გვირგვინი ზე-

ციღვან უნდა იყოს ნაკურთხი, თორემ ქაჯებისაგან

გვირგვინი კი არა, შაეი მიწაც არ მინდა ნაკურთხი...და ან

მაგ ნაფოტის ნაჯღაბით ქალ' როგორ გადავაგდებ!

სოლომონ. (შივა ფრიდონთან და ეუბნება)
გმარა ამთენი თქენი მხსხარობა, რომელოც აღარ შეგ-
ფერისთ. სარკეში მინც ჩაიხედეთ. სიცრუათ საესეს რალა
ცრუის მოგონება ეჭირება!..

ფრიდონ. [აჩქარებით]

ეისხელ ბრძანებთ მაგას?.. ეის უბედაეთ?.. ეხლა სად ეარ და
ან ეისი პატრიის ცემა მაქეს თორემ, მე გ ჩვენებლით რათაც
ეარ საესე!..

სოლომონ. [გრიგოლს]

მიბოძეთ აქ ეგ სტოლი!

ფრიდონ. [უკან დაიწევს]

სტოლს მარტყავთ?!.. მკლავთ?!

სოლომონ [აიღებს პატარა სტოლს და
ალექსანდრეს ეუბნება.]

გნებაეთ ეკათხო: ფრიდონი როგორი კაცა?

ალექსანდრე

თქენი ნებაა.

(აქ ყველანი იძაზიან.) რა ამბავია. რა შეფათა? რადროს
ჩხუბია? დაჩუმდითო როგორ გეკადრებათ!.. [ალექსანდრე
ყურს არაეის უგდებს; სტოლს დაატრიალებს და აწე-
რინებს.]

ალექსანდრე.

აცათ, სტოლი სწერს!.. აი, დადგა, გაათავა. (სოლომონ
მონს) რა დაწერა?

სოლომონ. (ალექსანდრეს ბძღვეს ქაღალდს)
აი, წაიკითხეთ.

ალექსანდრე (კითხულობს)

ფრიდონ ხანგრძელაძე დიდათ მოუძღურებული ეკატია;
70 წლისა, ბრიყვი, გაუნათლებელი, მექრთამე...

ფრიდონ [ჩქარებით სოლომონს]

შეგას სტოლი ვერ დასწერდა: სტრუობთ!

სოლომონ. [ფრიდონს]

ნუ ფიცხობთ! ისე დასწერა, როგორც აქამდინა სწე-
რდა...

ფრიდონ.

აქამდინ მე ვხუმრობდი..

სოლომონ

ახლა მე ვიხუმრე, მაგრამ მართალი კი დაესწერეთ!

ფრიდონ

ეკაი რისთვისაც გეწეისთ გული, მაგრამ...

კეკელა.

ჩეია, ჩემი. [გრაიგოლხედ ხელს იშვერს] ეს კი შემაძ-
ლევს და შენ წადი და ირაუავე!

სალომე. (წამოდგება)

ქა რა აღიაქოთი შეგიდგათ? რა ამბავია? რაზედ ჩხუ-
ბობთ?

ელისაბედ (სალომეს)

რაზედ და, ამაზედ რომ კეკელას მე ამ სოლომონს

ვაძლევ და მამა კი — ფრიდონსი..

სალომე [მუხლებზედ ხელს იცემს]

უი ჩემს თავს! როგორ თუ ფრიდონსი? მე რამთენჯერ-
რამე ყური მოევარ და რალაც ხუმრობა მეგონა და თურმე
თქვენ კი სულ ყველა გარეულ ხართ! მამი ჩემის საფლა-
ვის წებმ ჰქუაზე შესლილი ხართ!.. [ფრიდონსი] აბა აქეთ
მობრძანდით, თუ უკაცრაოთ არ ვიყო! (ფრიდონ წინ წა-
მოიწეეს) თქვენ ირთავთ კველასა?!

ფრიდონ [ღიმილით]

ღიას! დიდის სიამოვნებით!

სალომე (თავს გაიქნეეს აქეთ იქით და ფრიდონს ეუბნება)
თქვენ ან ჰქუა დაკლებით, ან მცხსიერება, ან თვალში
სინათლე..

ფრიდონ (განცეიფრებული,]

როგორა? — მე ეგენი არც ერთი არ მაკლია! და ან
რათ წებულობთ რომ მაგას მიბრძანებთ?

სალომე (ელისხმედზედ მიიშეერს ხელს და ჰკითხავს
ფრიდონს).

ეს ქალი ვინ არის?

ფრიდონ.

რას კითხვას?

სალომე.

არა, ვინ არის?

ფრიდონ.

კნეინა ელისამედა ბრძანდება.

სალომე (დაცინებას სახით)

როგორ გამოიცნით?

ფრიდონ.

ჩემი დედა.. ჩემი სიდედრი იქნება ამ დღეებში.

სალომე. [აჩქარებით]

შე ჩერჩეტო, ვინ არის მეთქი?

ფრიდონ.

აკი მოგახსენეთ..

სალომე.

არა! შე ეხედავ რომ თავი გამოგეფიტვია!.. ეს მაინც მი-
თხარ მე ხომ მიცნობთ?

ფრიდონ.

რა საკვირველია...

სალომე.

მალლობა ღმერთსა!.. ახლა ეს მოიგონე მაინც: ივანე
ზარაძეს ხომ იცნობდი? შუამაელათ რომ დაშაყენე შეილი
შომანათლინოსო.

ფრიდონ.

ივანეს? ჩემს ნათლი მამას? როგორ არა!.. საწყებლი დიდი
ხანია გარდაიცვალა: კაი კაცი იყო!.. ჩემი ნათლი დედაც
თან გაჰყვა; ეგონებ ჩემი ნათლულიც მალე გარდაიცვალა,
თორემ როგორ არსბდა ენახადი?..

სალომე.

აჲ გითხარ თვალები დაგდგომია შეთქი! [ელისაბედზედ
ხელს იშეერს) ეს იფანე ზარაძის ქალი არ არის? შენი ნა-
თლული? და შენ კი ამის ქალს ირთამ, შე უღმრთო?

ფრიდონ (შუბლზედ ხელს იტაცებს, დაიჩოქებს და თვა-
ლებზე დაჭყეტულ და გულ ხელ დაკრეფილი)
ნუ მიზრძანებთ, მამი თქვენის მზესი. როგორაჲ. მარ-
თალს ბრძანებთ!!

ელისაბედ. (ფრიდონს)

ოჲ, ნათლია ჩემი აღდგენგრძელოს ღმერთმა! [მივა და
გულზედ ჰკოცნის; ფრიდონ ისევ ისე დაჩოქილია)

კრიგოლ. [იქით)

მე და ჩემმა ღმერთმა ამას ქალი არ მიეცემოდა. [ფრი-
დონს) ისე როგორ გამოგასულელა ჩემმა წმინდა გიორგიმ
რომ შენი ნათლულიც აღარ გახსომდა?!

ალექსანდრე (ფრიდონს, რომელიც ისევ დაჩოქილია და
თავ ჩალუნილი:)

კაცო! კიდევ კარგი რომ მამიდა ჩემი შაგეიხდა აჲ, თო-
რემ, ზომ ჩაგვეჩიდი ამთენს ხალხს შიგ შუაგულს ჯოჯო-
ხეთშიჲ! შენ თუ გინდა ჯანი გაგეარდნოდა!! თუნდ ქვეშ-
კნეთ გაგეულო!. მაგრამ ჩვენ რას გვემართლებოდით!!

სოლომონ [ფრიდონს)

მაგიტომ ბრძანდებოდით დიდ გულათ?..

ელენე. [ფრიდონს]

რატომ სტოლის არა ჰყითხაეთქ—იქნება იმან, უფრო
განგიმარტოთ ეს საგანი!..

ფრიდონ (წამოდგება ფეხზედ)

ეჟო, რას ჩამატიედიოთ! ენ ირთაედა? რათ მძღვედ-
ნენ? მე ხომ არა ეიცოდი რა? ეხლბ თუ შაეირთო, გინ-
და ტყევი გ.მ.ძრეთ, მერე კიდენ, რამდენი კაცი და-
ლის ქვეყანაზედ და უმეტესი მათგანისა, მე გარწმუნებთ, ბლო-
მათ ჰყავთ ნათლულეები და ეს კი აღარ ახსოვთ სად ენ ჰყავთ
მონათლულეები და აქედგან თქვენ წარმოიდგინეთ რამდენი
ბოროტება წარმოსდგება ხოლმე ...მაგრამ ახლა მე მოვემწ-
ყედი (თვალეებზედ ხელსმიიფარებს და სტირის) მე გაეხლა
ბიბრუ! [იქით] მე..მე გაეხლი ეირი!..

გრიგოლ:

კარგია, რაც მოხდა, მოხდა! [ფრიდონს] აბრძანდი მე
დაეაზოლოვებ ამ საქმეს...მე ეხედამ ეს სტოლიც სიკრუე
ყოფილა, ეს წუთი სოფელიცა! (კეელებს) აქ მოდი სოლო-
მონ შენცა (სოლომონც მიეა) აი, მომიცია შელი, ღმერთმა
გაკურთხოსთ! [პუბლიკისაყენ ხელს იშვერს] ეს ამდენი პა-
ტიოსანნი მოწმები აქა ბრძანდებიან, მაგათთან უტყუარს
სიტყვას გაძღვე რომ ჩემი ყოფა ცხოვრება თქვენნი
იყოს.

ელისაბედ.

ღმერთმან გაკურთხოსთ შეილო! [ხან ერთს ეხეეა და ხან

მეორეს.]

სბლომე

მომილოცავს შელებო! ღმერთმან ერთმანერთს შეგაბე-
როსთ და განსაცდელს გადაგარჩინოთ!..

ალესანდრე. (კელას)

მომილოცავს შეილო, ბედნიერება!.. ხომ ხედამ სულიე-
რო შეილო რომ შენი მონათელა მე არ დამაეიწყდა და
კიდევ გამოგადეგ ამ დღისათვის!..

ფრიდონ [ტირილით]

მეც მომილოცავს! ღმერთმან ხომ იცის არ ვიციოდი ეს
ამბავი!.. [ამაყათ] ახლა, თქვენ, ფულზედ, ცოტა სუსტათა
ბედნიერებით! მე ერთი ორი გროშა მაქვს ნაშოენი... მომი-
რომეგია თქვენთვის ხუთი ათასი თუმანი ფული!.. (ღრეჭით)
მეც თქვენთან მომიჩინეთ ერთი ოთახი და იქ ევგდები ძალ-
ლიებით, თქვენ გიყურებთ და სამადლოთ ერთს ლუკმა პურ-
სა ეჭამ!...

[ფარდა დაეშეება.]

თ. რაფიელ ერის-თავი.

შ უ ა მ თ ი ს მ ო ნ ა ს ტ რ ი ს მ წ ი რ ი

მთიდან ჩამოღმა რიყესა ერცელსა,
მიხრილ-მოხრილი ბილიკი მიჰსდევს,
გზა ის კახეთის და იქ გამეღელსა,
ტურფა ბუნება გაშლით წინ უდევს.

კლდიდგან სხუა და სხუა, ციენი წყარონი
ლურჯბათ, კამკამად, მოჩქრიალებენ,

ზედან ტეერები აქვს შეფუთქენილი,
ვარდნიც შიგა და შიგ აშეენებენ.

მის გზისა ახლოს შენობა მოჩანს,
ზღუდე აელიბ თლილის ქეებისა,
ხუროთ-მოძღერების შას ეიზანტიის,
აჩნია კვალი ზელოვნებისა.

მას ზღუდეს ქვისას ორმხრივ გარეთა,
შწენეთ მოსილი ეელები უძევს
და იგი ეელნი, ას წლოვან ხეთა,
გრძელის შტოებით გადმოურჩდილებს.

გალბევანს შიგნით, ახლო სახლისა,

ტაძარ უღვას შემეული ტურთად,

იქ მყოფნი ბერნი, წმინდა კრებისა,—

შესტრფიან ლოცვით ღილით, თუ მწუხრად!

რომ მიეედ იქ იმ მყუდროს უდაბნოს,

საღრმთო გრძნობითა გული მიძგერდა,

მოხუცი ბერი წამოდგა ახლოს,

ხელს ევანბორე—ის პირჯვარს მწერდა.

მითხრა: შენ მჯლო, ეინ ხარ, რა გინდა,

ილოცავ, შესვალ წმინდას ტაძარსა?

— მიუგე: დიახ, ნახვა მომინდა,

შორის ქვეყნითგან მგზავრად მათალსა.

და რა გააღეს კარი ტაძრისა,

წმინდათ ხატებს რა თაყვანი ვეცა,—

ბერმა: აი, ჯეამიც თანათანისა,

ვისგან აღშენდა, მგონია იცი?

— დაჰსთმო სოფელი და ღიდებაცა,

და აქ შესწირა გრძნობა და სული,

მის ღვაწლს უყურებთ, ხედავ?— დღესაცა;

ჰსჩანს: გეჯობნებია ჩვენ ნიეთველი!

ევადრე: მამო, ამ აჩრდილს სოფელს,

რას ემონებით ხანგძლოე, რას ველათ?

არა ეჭრწმუნდებით თვალითვე ნახულს:

მეფე, გლასაჟი, თანა-ეჭაწა უღებათ!

პასუხად მოგო: სასახლეც ნახე,

ნათლად გამოჰსტევამს მისა დიდებას,
ეს სრუ სოფელი მამინ დაძრახე...
სრემლით ეიქარებ შეც მწუხარებას...
ამიძღვა კიბის თლილის ქეისასა,
შინ შემეყვანა რა სასახლეში,
ფიქრით ესინჯაელი ყოველს მხარესა
თითქვას ეყავი რალაც სიზმარში.
ფანჯრით ნიაფი, ფოთოლს მოწყვეტილს
ჩემკენ ისროდა, ხეთ აქანებდა,
სარკმლისა ხლოვს ვარდსა და ხეხილს
ფრინელისა გუნდი დაჭკიკიკებდა.
გულ ამომჯღარი, როგორც ყმაწვილი,
ბერი მდულარეს სრემლებსა ჰღვრიდა,
ეს ენახე, — ეიქმენ გაუტარებული,
რა ვკითხე მოჰყე, არ მომერიდა:
მაშ ჰომითმინე გიანბობ შეცა,
მოკლედ, ბქა იქ, ჩემს გარდასაეგლს,
ამ მოგონებით ზარი დამეცა, —
ნეტამც დამშლიდეს საჩქაროდ ფე ფლსა...
— შეც ეთავადობდი, ეყავ განთქმული,
სახლ-კარი მქონდა გაღმა მხარშია,
ჩემთვს უღარსნი ცოლი და შეილი,
გარს მესვეოდნენ უბე-მკერდშია, —
ქორფები მყევანდნენ, ეაქი შეილები:
სამნიე კოკოჩს ვარდს ემზგავსებოდნენ,
გიშრისა ფერი, შაფი თვალები,

თეთრს ყირმიზს სახეს დაუშვენივლდნენ.

მათხედ უფროსი მე მყვანდა ქალი,
თექვსმეტის წლისა, — მშვენიერება;

არ გაიფიქრო, ეტყუი მშობელი
და განგება ესთქეი ესრეთი ქებაი.

რომ მეესულეყაე უკებ სახლშია,
ჩემი კასია წინ შემხვედროდა,

გაესილი მთვარე ეით ლამეშია,
ბრწყინვალე შუქით, ზედ დამნათოდ.

არსად გინახამს, — განთქმულს მხატვარსა
რომ დაებატოს სურათი რამ ცლით,

იგიცა, იგარეთ, თვთ შემოქმედსა,
სრულად შეემკო თვალ ტანადობით!

ნეტამც იმ დღესა, ოდეს საწყალი,
სეიმონ ჯანიძემ ალაეერდს ნახა,

იმ დღით უყვარდა მას ჩემი ქალი
თურმე იღუპალ თვსთვს დასახა.

იმ ალაეერდში, მზგავსი არ ჰყვანდა,
კასია, თვს ტოლთ ყველას ჰსჩაგრამდა,

ნაზი ღიმილი ბაგეზედ აჩნდა,
როცა ცეკვამდა და დაფრინამდა.

ჰემპარიტათ რომ სვმონიც ისე
იყუ იმ ხალხში განსხეაეებულის:

გადაშლილს შუბლს და მშვენიერს სახეს

ანდა ყოველი სიკეთე უქმული.

სამ დღეს იცოდნენ იქ ხომ დღეობა,
ჯირითის ტყორცხნა, ლხინი და შეება,
ჯგუფად და ჯგუფად ხალხის ყრილობა,
დუქან-ბაზრები ერცელი ეაქრობა..

მოვიდღეობეთ, — შინ რომ წავედით,
გზაც ერთი გვექონდა ჩუპნ და სვმონსა,
დარახტულს ცხენებს მიეაქროლებდით, —
ლხინით გავედით ალაზნის ფონსა.

მგზაურნი ერთმანერთს მერმე განეშორადით,
მაგრამ სვმონ შინ, ჩქარა გვეტუმრადით,
ცოლ-ქმარი დაეხედით, ქალს კი ვერძალამდით,
მის ნახვაც გეთხოვია, ვითომ გვიხუმრადით.

შემდგომ მოგზაენა მოციქულები,
ქალს თუ არ მომცემთ, თაეს მოვიყლამო,
დედის ერთა ვარ, არ ეებრალეები,
კასიას ჰკითხვით, რათ უმალამთო?

ცოლქმართ ვარჩიეთ, ნათესაეთ ვკითხვით,
გვითხრეს: უკეთესს აბა ეს მისცემთ —

ჰკვიანსა და გმირს რას დაუწუნებთ,
სიკეთისათვის ყველა პატის ესცემთ.

ჩუპნც შეუთვალეთ: ნება დაგრთვეით,
გსურს, ქალს, ნიშანი გამოუგზაენე,
და თუ გსუროდეს გვირგვინ კურთხევით.

იხარე, შემდგომ თან წაიყვანე...

მეორე ღამეს, ჩუბნ მძანარეთა
თავსა დაგვესხა ლეკების ჯარი,

კარის შტერეჲმ და დაფის ბრასუნმა,
მსწრაფლ დაგვადვიძა, მოვიდა მტერი.

როგორც მიეგდი თოფ-იარაღთან,
მე ჩამოლება ველარ დაეასწარ,

მძვინვარე ლეკნი, მოსკვიდნენ და თან
ხანჯალი ღამცეს, ჰსურდათ შეეყარ...

გამწარებულმა, მე, ლეკს, ხანჯალი
წაყართვი, ხელი მთლად გაღუგრიზე,

თაეში შემოეკარ და გაკვეთილი
დაბლა დაცა, რახუნით, ვით ხე.

ერთობ მოიღეს ჩემზედ გრიალი,
შუა-მომწყედელს ხელი შემიყრეს,

სამ ლეკს ვეჭირე თოკით გაბმული,
ხანჯლების ჩხელეტი სისხლში მომბასრეს.

ბელადმა მათმა რომ დაინახა.
ხელი მოჰკიდა კასიას მსწრაფლად,

მეტს არასა გთხოვთ, ლეკს დაუძახა,
ეგენი თქუტნა და ეს მე წალად.

მამინ მიეჰხედუ საბრალოს ჩემს ცოლს,
წინ დაეჩოქა ჰსთხოვდა ვედრებით:

თქუტნი ჭირიმეთ, აი, ამ წერილ-შეილს

ნუ დამიხოცამთ ტყვეთ წაიყვანეთ;

თუ არ წაასხამთ ჩქარა მომკალით,

მაგათ სიკვდილს კი ნუ ღამანახებთ;

აბა რომ მოკლათ, რას გამოარჩებით?

— ტყვეს დახსნიან, მაშინ ბერს ირგებთ.

პასუხის ნაცელად, წიხლები ჩაპკრეს,

უთხრეს: რას უმეღობ, მანდ ეინ გაკითხებს,

ჯაბრით, სამნიეე, წინ მოუყენეს,

უთხრეს; უყურე, თვალს ნუ აშორებ.

ჯერ ერთს შემოპკრეს, ბასრი ხანჯალი,

ჩქაფუნით სისხლი დედას შეესხა,

მერმე ის ორი, მთლად დაუწული,

მუხლსა და კალნას ზედ გადუყარა!

ლეკი ჯიჯიყებს: ჰაი შე ქართველო!

მთებში მეთრია? მწყდემოდა წელი.

უბედო დედამ შეპკიელა: „შეილნო“!

და მსწრაფლად გაჩქრა, როგორც სანთელი.

რა ესა ენახე, მაშინ გაეცოფდი,

კბილებით მიეპსწედი ერთს, თუ მეორეს,

ხელს გამოუსხლტი და თოქსა ეპსწეეტი,

იმათ მაშინეე დამბაჩა დამცეს...

როდესაც თვალი მე გავახილე,

ზედ წახურული მქონდა ფარჩები,

პირს გაღვიხადე და რა ეიხილე!!

თბილთ და ფერხით მენტო სანთლები!

წამოაუხედე, ჩემს გვერდით იწინენ,
ზარ-წახურულნი საბრალოდ მკედარნი,

გონს მაშინ მოველ და მომაგონდნენ,
ის საღმრთის დღე და სისხლის ღვარნი..

მეც ეგონებოდათ თურმე მათ მკედარი,
და იმის გამო აქ ასე ვლდეარ,

უბედო ბედა, ჩემი რა არი
რომ მათ შემდგომ აწ, საფლავს არ ვწევარ,

გულმა ეს მითქვა, სულ დიხოცა?
მამ რილისთქლა დაერჩე მე ობლად,

ისევ დაეჭსწეები, ვიწიქ როგორცა,
ამათთან მეცა დამმარხონ ცოცხლად.

ზეზედ წამოვლდექ, რომ გამესინჯა,
სრულად ეთრთოდი რა ახლოს მიველა

ტირილითა ეპსთქეი ღმერთო ეს დასჯა,
რათ მომაყენე, რას ვიშაეებდი?

ამ ჩემს სიტყვაზედ სხვა ოთახილამ,
იქ შემოაცვიდნენ მსწრაფლ ჩემნი ყმანი,

იქვე თურმე სთქვა აი ეს მამილამ:
რა მეყურება? ეის ხმათ ვიცანი?

კივილით მორბის თმებ-გაწეწილი,
მოხუცებული ქვით-ქვითით მწარედ,

თან იმას მოჰსდევს კაცი და ქალი,

ვინცა ვინ გვეყვანდნენ მონათესავედ,
 სიზმარსა ეჭხედამთ, თუ ცხადათ მართალს?
 გეითხარი ჩქარა და დაგვარწმუნე,

შენ იყავ მედაროი, გხედაეთ აწ ცოცხალს,
 სასწაულია? — გერწამს, ერთ მორწმუნე,

მე უპასუხე: ჩემი სიცოცხლე,
 რათ მინდა ეხლა, ამათ დამკარგავს;

სულ დამიხოცეს, ქეებით ჩამქოლვე,
 ტანჯვითაც თრევა, საცოცხლესა ჰგავს?

შამიღამ მითხრა: რაღას უშეეღით,
 საეშმაყოთ ხომ ვერ გაჰხდი სულსა,

ბიჭო, წინ მოღეკე, ვინც დაესწარით,
 თქუტსნევე იტყოდეთ ანბავს ნამდვილსა.

ბიჭმა ჰსათქვა: ქბლი რომ წაიყვანეს
 და რომ მივიდნენ მუხა ციხესა,

იქ მოვეწიეთ ჩუტნ იმაე ლამეს, —
 მღევე არზედ გაეჰყე ბატონს სიძესა,

სვიმონ შეება ორმოცის კაცით,
 გულ ჯაერიანი გამძლავრებულ ჯარს,

უბალთამ ლეენი თოფათა და ხლმით,
 მშუტსნიერს ქაბუეს, გულადსა და გმარს,

დაგვეივლა ქართუტლთ ნუგეშის ხმანი;
 აბა ბიჭებო! თქუტსნი ჰირომეთ,

გამხნეველით, მამულს შეეჭსწიროთ თაენი,
მამა პაპასთან პირ ნათლად წარეჭსდგეთ!
თოფით და ხლმითა მარჯვეთა ჰკვეთდა
ჰსოცდა, მიჰსდევდა ჯარს უშეელებელს;
იმ ღროს კასიას შეხვდა, დაფეთდა,
ხმალი გაჰსტყორცხნა ხელიდგან, შორს ეელს
იქით გაქანდა, სდაც ჰსჯდა ქალი,
წარბ-შეჭმუხენილო, თეალ ცრემლიანი,
ზედ შემოახვია ბროლ მკერდზედ ხელი,
დაჰკოცნა, უთხრა: ცეცხლი მწუეაეს შენი,
ვაჟკაცურ სიკედილს არ დაეინანებ,
ჩემი ოჯახი აღიფხვრეს, გაქრეს,
შენ თუ იცოცხლებ და მომიგონებ —
ნუ ეელირსები თუნდა სამარეს!
კასიამ უგო: მე რათ მაშდაბლებ?
ბული მეცა მაქეს, მეც მეყურება,
მომკალი შენვე, ნუ აგკიანებ:
მტერს მიჰსცემს, ვისაც ვინ ეყუარება?
მაშინ სეიმონმა შიბრძანა: ჩქარბ,
გბიქე, ჯარს რათ გვიგვიანებენ?
ჩქარა მოვიდნენ, ეს დაჰაბარა,
ამღროს გარს ლენიც შემოეხვიენენ.
ჯაგში გამოეჭსძვერ, მაგრამ კი მიგრძნეს,
წინ გაღამიდგნენ გზები შემიკრეს,

იქვე ავასწარ ერთს ღიღს მაღალს ხეს,
ჩუმათ უჭერეტი ომის სიცხარეს...
ცხელ-ცხელი ტყვია, ისე ჰსცივოდა,
როგორც მანისის შხაპუნა წვიმა,
სვმონ დაკოდეს, სისხლი ჰსდიოდა,
თუმც არ ისმოდა კენესა და მოთქმბ.
კასიამ ნახა, მიეარდა მარდად,
უნდა შეეკრა ის დაკოდილი,
ახლა მას მოჰხედა სვმონის ნაცელად,
იქვე დაეცა ცნობა მიხდილი!
მისწედა სვმონმა მკერდზედ მიიყრდნო,
ის იყო კიდეც ჰხედებოდა სული, —
მართლად ეპყოფილებრთ მუხთალი, უნდო,
რად არ შეეჰსწირე სიცოცხლე ტკბოლი.
სალმობის დღემი, მათი მეშეელი
არა სულდგმული იქ არსითა ჰსჩნდა,
ოხრათ მის ცხენი, აღვირ წაყრილი,
ხაწ ჰსძოვდა ახლოს, ხან ხვსჯნებდა.
ხანჯალ მოსმული, სვმონი, მსწრაფლად,
წამოეწია, კასიას მკელელსა,
გაბრაზებულმა აკუწა სულ მთლად
და მოუბრუნდა ისევე ქალსა.
სულ დაეხოცათ ჩუპნი ბუკბი,
ველარა ენახე ერთი მათგანი,

მხოლოდ ყვიროდნენ წუწკი ლექები
და შთა ქაქყანსა მთამ მიჰსცა ბანი.
სვმონ არც აღებ, აღარც იბრძოლა,
იჯდა მწუხარე, გამწარებული,
მას ორთა თოფი მაშინ ესროლა,
მოკლეს და მერმე ჰყვეს განძარცული.
ბელადი მათი სვმონის ცხენსა
ზედ მოაფრინდა გარდიგლო თოფი,
ლექებს უძახდა, ის თავის ნიშანს,
მოგროვდნენ, მიაქეთ მთამი ალაფი.
წაეიდნენ და რომ ფეხის ხმა მოსწყება,
მაშინ ჩამოველ ძირს, ჩუმათ, ხიდგან,
დანაშაული შაქეს, ხმაც ვამიტყდა,
მარტო მე დაურჩი ცოცხალი რადგან.
რომ გამოეცილდი, მთასთანვე ახლოს,
შემომხედა კიდევ რუსის ჯარები,
ანბაფი მყითხეს, მიებრუნდიო ბოლოს,
წაშოვასენეთ აქ ქალყმა მკედლები.
ამის მომსმენსა რა არ მმართველა,
ვიტირე, მოვჰტიქი და მთლათ გეშმაგდი,
ჯარა ექიმი ენც ხალხს ჰსწაშლობდა
არ შიეიარე, — მაგრამ არ მოეჰკედი!
რა განგიგრძელო, ჩემსაე საყღარში,
ცოლ-შვლთან სიძეც დაეასათლაე,

მერმე რაც მკონდა სულ მონასტრებში

შეესწირე, შეეღიქე, მწირად, აქაე...

რომ გაათავა მან ეს ანბაეი,

კეალად დაღვარბ კრემლი მრავალი,

მწუხარედ მოჰსთქეა: ვაი, ნეტაეი,

მე ეხლა მაინც გარდამხდეს ვალი.

ეუთხარ: მამაო, ამ სეედიან გულს

რისთვის აღმიგზნე სახმილის ალი? —

ასე მკოდნოდა აქეთ გამოველილს,

ერა მნახვილბ მე შენი თვალი.

მკითხა: სულ უნდა საქართუპლოში,

მართბლთა სისხლი უბრალოდ ჰღვარონ?

ერა გაგუბხარონ ჩუპნ სამშობლოში,

კაცსა სიკოცხლე მთლად გაუმწარონ?

ოთხსაეე კუთხიე მტერნი მფლეთელნი,

გარს გეახეევიან, გეიკლებენ, გეხოცენ,

თუმცა შაგრობენ გმირნი ქართუპლნი,

ერთსა ჩუპნგანსა-ოცს შეახოცენ.

მაგრამ რბ ეიციბ ბოლოს რა მოაქეს,

გაუმაგრდებით მათ ძალას, განა?

მამულს და წმინდათ წინა-პართ საფლბეს,

მიიტაცებენ ნუ თუ ჩუპნგანა...

რა ეს წარმოსთქეა, სეეტს მიესეენა,

თვალბს იწმენდდა გაფითრებული,

ესთხოვე, გაეღეთ გმართებს მოთმენა,
დღეს ღრთისაგან ხარ შენ თვისებულო.
ჩამოვლეთ ორთაე კიბე იგივე,
მიმართა მან თვის სენაკს ზედკრულმა,
და მე ჩემს გზასა შეუღეკივე,
ფქრის უფრსკულით გარემოკულმა.
განელო დროებამ და გაირბინა,
მკითხველნო, ენახეთ დიდი ცელილება:
შეე ღრუბლებ შუა ძლიეა იბრწყინა,
ეჭვონებ განეჭდენოთ მტერი და ბრძოლა.
ჩტის საქართკლოს, რომელიც იცნობს,
არ განიეირებებს ზემო თქმულს ანბავს,
კავკზის მხსნელსა, კავკაზში ეინ ჰგმობს
და ერთობ სამწყსო მსხვერპლს არ მეჭსწირავს. (*)

კ. ბ. ჯორჯაძისა.

1853 წელსა.

სოფელს გრემში.

(*) აცისკრის რედაქცია უდრმეის გულისთქსწირავს მადლობა-ქალბოკტას კ. ბ. ჯორჯაძისას. ამ ჩინებულის ლექსის გამომავალი სახეის სათეს ჯგუჯად იმედოვნებს. არ მოაკლებს ჩუქსს ეურიალს თავის ბრწეს უინგაღე კალმის ნაღვას შრომას.

რედ. კ.

„**ციკარში**“ რედაქციის აგან.

წასრულს ნომერში დაებეჭდეით, ჩინებული, ზნეობის
 გასამართი სტატია, „ლოტოს მოქმედება ოჯახზე“ თაზე-
 დისა და ჩუბნდა სამწუხაროდ, ეს სტატია ისე დაბეჭდილა,
 რომ სტრიქონები და თითქმის მრთელი გერდოც, გადასხმ-
 გდმოსხმულა, ისე, რომ აღარაფრისთანა აზრი აღარა გაა-
 გებარა. ეს დიდი შეცდომა მოსელიბ ასოების ამომწყობს
 და კორრექტორს, მაშინ, როდესაც ქალაქს მზეკლით
 ორი თუ სამს დღეს. ამ დროს განმაგლობამი, მომხდარა
 ეს შეცდომა. ამისი გასწორება არას გზით არ შეიძლებო-
 და, ისევე ეს ეარჩიეთ, რომ ეს სტატია ჩელსეოარედ დაიბეჭდოს
 „ციკარში“.

რედ. კ.

ლოტოს მოქმედება ოჯახზე.

საკვირვლად დაუწესებია ღმერთს ბუნება; საკვირვლად
 განუსაზღვრავს დაუსაბამოს თავისი ქმნილება! რა არ მისცა
 კაცს ღმერთმა ამ ყოვლად დიდებულს ბუნებაში! ყოვე-

ლიფტი, ამ ბუნებაში მყოფი, სულიერი თუ უსულო და-
უმარჩილა კაცის მაღალ ნიჭიერებას. სადამდისინ არ მისწე-
დება იმისი გონება; რა არ გამოუვა ხელოვან კაცს, მაგ-
რამ ეს არის ძელი, რომ ჩუტნი სუსტნი არსებანი, ისე ვე-
რა ესარგებლობთ ამ ჩინებულის და ყოველის ღირსებით შე-
მკობილ ბუნებით; რომ არ ვიცით, როგორ გამოვჩინებ
იმის ნაყოფიერებას, და იქნება კიდევ ვიცოდეთ, მაგრამ
ზნეობას ისე დაუხმავს ჩუტნის გზა, რომ თვალ წინ გვიძევს
იმისგანთ გამონაცემი მასაზღოვებელი ნივთიერება და ჩუტნი
სულეს ეძლეუბთ შიმშილით. — ისე დაუხმავ გონება სსკო-
დაის მომაკვდავისა, რომ წინ გვედევას რამ, გაუსჯელად
გვწაღს აიღვას ფეხები და თითონ პირში ჩაგვივარდეს, —
როგორ გგონია მკითხველო, ეს არა ჰკავს უმადურებას?
იმას ხომ აღარა ეჯერებართ, რომ ჩუტნის გასჯით მოვიხმა-
როთ ყოველი კეთილი დაწესებული შემოქმედისაგან, ისიცა
გესურს, რომ გაუსჯელად, რა გატაცებული ვართ წამხდარ
ზნეობაში, თავის-თავად, ყოველი ჩუტნი ნაკლულევიანება,
მოვიდოდეს სისრულეში. როგორც ზემოთაც ვთქვი, საკ-
ვირელად დაუსწებია ღმერთს ბუნება, — აშ დაწესებასთან, ისიც
დაადგინა კანონად, რომ შრომით უნდა მოიპოვებოდეს
ყოველიფერი; მაგრამ ერთი კაცი კი ვერ აუვა და არცა
აქეს ის ძალა მინიჭებული, მარტო თავისის შრომით გამო-
კებოს რამდენიმე სული; ყველას აწევს ვალი მუშაკობისა.
ერთს სახლობას, ანუ ოჯახობას, რომელი შეადგენს ერთი

კაცი? არასოდეს! ერთს ოჯახობას, ანუ სახლობას შეადგენენ: კაცი, იმისი ცოლი, შეილები, დები, ძმები და სხვანი, — ამ გვარს ოჯახში, ერთი მამაკაცი. თუნდა დედა კაცი, რომ მღვთავობდეს, შრომას ეწეოდეს, მხნეობდეს სარზღოსათვის, შემოაქვანდეს სახლში და სხვანი კი შინ მყოფნი სარგებლობდნენ, განა ამას ღმერთი მოიწონებს? — ღმერთმა რისთვის დაადგინა ქვეყანად ქალი? იმისათვის კი არ დაადგინა, რომ პრანჭიობდეს, ირთებოდეს, სსუ და სხვა კრასკებით პირს ითხუბავდეს და ამაში ატარებდეს დროს. — იმისათვის დაადგინა რომ შრომაში, მუშაკობაში ეწეოდეს თავის მეუღლეს ქმარს! რა მნიშვნელობა აქვს მეუღლეობას? ის მნიშვნელობა არა აქვს, რომ ჩემთან, ჩემი ცოლი, უღელს ეწეოდეს შრომაში? მე მკონია დიდი და დიდად მომაკვდინებელ ცოლად თუნდა ჩეთვლებოდეს იმ ცოლს, რომელიცა დასწოლია მარტო ქმრის შრომას, და მარტო იმისის შრომით სარგებლობს; აქ ცხადათა სჩანს ცოლი ქმარს ყუათს უღელს, სისხლსა სწოვს იმის აგებულებითგან; მაშ რა იქება, თუ ეს ასე არ არის, რომ საწყალს კაცს იმდენი ყუათი აღა მოზღვეს, მარტო თავისის მუშაკობით, რამდენიმე გამოცემოს. ყველამ იცის, კაცს ყუბთი ელევა მტრის მუშაკობით, ვეღარ შესძლებს და მოკვდება უდროოთ. აქ ცხადად თავისი უღლის გამწევი არ იქნება მოვალე, რომ უდროთა ქლავს თავის მოამხანაგეს — ის კაცი, თუ ქალი, რომელიცა უქმბი ჯერ თავის სახლისათვის და მერე ქვეყნისათვის, არ ურევია

ცოცხლებში, ის უფრო მიემზგაესება იმათ, რომელნიცა მუნჯად განსვენებენ ამ ვრცელს ბუნებაში, — მაგრამ ეს რა ეთქვი! ის მუნჯად განსვენებულნიც კი სჯობიან იმ ცოცხალ არსებათა; ისინი შინც არავის არას აენებენ; ისინი არავის შრომით შინც ხომ არა სარგებლობენ. — აი, დალოცვილია ქვეყნები ზოგი ერთი, სადაცა ქმარცა და ცოლიც, მეილიც, დებიც, ერთის სიტყვით მრთელი ოჯახობა შრომაში მოდის და წერილფეხობაც კი ოჯახში ცდილობენ სახლში სპირდოს შეტანისათვის! მე რათ ვიქნები მაძლარი ჩემო მკითხველო, რომ მრთელი სახლი კისერზედ მაწეეს; მე რათ ვიქნები მაძლარი, როდესაც რომ დღეში ერთი პური შემაქვს, და ამ ერთ პურს შეიღნი და რვანი ვიყოფთ სახლში, სადაცა დიდით პატარამდინ მოკვეცილები სხედან; მე რათ ვიქნები ბედნიერი, როდესაც რომ თვეში ერთხელ თუ ენახავ ჩემთან უღლის გამწეეს სახლში, თორემ ვინ იცის სად არის და სად არა! — სხუა ზნეობაზე ნურას ვიტყვით, და ისე გატაცებულია ლოტოს თამაშობაში, რომ როგორც სტუმარი ისე შემოვარდება სახლში თვეში ორჯელ თუ სამჯერ; ისიც გათენებისას, რა არის მეორედ დღეს შუადღემდინ ეძინოს და ცოტა მოისვენოს, რომ ხელახლა შეუდგეს ვისმე სახლში, კიდევ ლოტოთი შექცევას, თუმცა პირში ერთი კბილი აღარა აქვს სიბერისაგან. მოდი და აქ, ნუ დააწეება ერთს კაცს მრთელი სახლის ზრუნვა და იქ მყოფთ გამოკვება. — რა მარტო მე, ამისი დამწერი.

ყველანი, ასე ერთ მამაკაცი; ყველანი, ერთს ტაფაში ეიწიეთ, ყველანი, ასე ბედნიერებაში მყოფნი, ასეთის ტანჯვითა ესარგებლობთ, ზენაარსისგან ჩვენთვის დაწესებულის ბუნებით. — ლოტოზე ჩამოვარდა სიტყვა და უნდა ეთქვათ რამე კიდევ, ამ ჩენი ოჯახის დამალუბაე თაბაშობაზე, რომელშიაც ასე გატაცებულები არინ, ჩენი ცოლები, დები, დედები, შვილები, და რომლის მიზნით ვითმენტ ამდენს მიმშილს, წყურვილს, სიშიმელეს და ჩამდენს სახლის ნაკლულეეანებას.

მართლად და რა არის? განა შეიძლება ასე გატაცებულნი იყოს ადამიანი ამ გვარ უსარგებლოდ დროს დაკარგვაში, როგორც არის ლოტოს თამაშობა? განა შეიძლება ასე სახლითგან ხელის აღება როგორც ჩვენ სახლობას აუღია ხელი? აი რას ანობენ ქალები, როდესაც შეგებედრია იმათთან ლაპარაკი: მამ რა ექნათო, მამ დრო როგორ გაეტარათო! დიდი ლამეები გვიძქეს ზამთრზე წინაო, მრთელი ლამე ქვეშაგეში ტრიალს, ასბე დროს გატარებ. არ გვიჩვენიაო! თუ ზაფხული არის, ამით მართლულობენ თავსა: მამ სად წაეიდეთო? გარეთ გაეიდეთ, მტკრით თვალეში გვეესებაო, ასეე ასე ვარჩიეთო, რომ ერთერთ სახლში შევიყარნეთ და ლოტოზედ დრო გაეხართოთო! ბჭერუმ ქალების გონიერებაე! აჭერუმ, ასე სამართლიანათ სჯავ; დრო

გატარება ვახლავთ, ლოტოს თამაშობა! ამას ეძახიან ღროს
გატარებას! — აბა ახლა გავსინჯოთ, ამ ღროს გატარებით-
გან რა გამოდის და რა შეუდგება. გათენდა დილა, ჯერ
ეს უნდა მოვახსენოთ ბატონო მკითხველო, ლოტოს მიმ-
დევართათვის დილბ არის, მეათე, ეს კიდევ აღრე მოვახსენეთ
ანუ მეთერთმეტე საათი. —

წამოყო თუ არა თავი, ჩვენამა სახლის ქალმა, მოსდის,
ბარათი, კნენა გთხოვთ ამადამ ლოტოსზე მობ.
ჩანდითო, სსენიც ბევრნი არიანო, დრო ერთათ გავატა-
როთო; ან კიდევ: ბარბარე პოლოსოვისამ ერთი ჩვენკენაც
ემე, ახარ ლოტოს შევეცქეთო, — თქვენი რისხვა მქონდეს
თუ იმას ლოტოსი გავგებოდეს რამე, — მაგრამ რომ მოდ-
ნა არის: შაშ ახარ, არ მისდიოს ამანაც და თვის ფულე
ბი არ გამოაჩინოს, თუმცა ეს რივი ხალხი უფრო თავი-
სავენ იყერძავს და იქნება კიდევ იმ აზრით იწვევდეს რომ
ფულს ფულეზა დამატოს. — დაას, — მოუვიდა ბარათი თუ
არა, შეუდგა ერთი ხლიბქოთი, ჰაი კაბა ჰაი სარკე, ჰაი უმა-
რილი, ფერი, — მაგრამ ვაი შენ ბეჭს! ფული არ არიან ჯიბე-
ში! რაქნას? ქმარი აღარ აძლევს, მობეზრდა ფულის გაღე-
ბას, — აქ სხლამომდინ იმ ფიქრში არის თუ საიდან მოი-
პოვოს ფული ბოლოს, ბევრის ფიქრის შემდგომს, უნდა
ან ბეჭედი წაიძროს თითითგან, ან კოჭებზე გაგზავნოს და-

საგირაევბლათ, აიღოს თუმანი ცეცხლის ფასათ, და წაბძანდეს ჩუენი სახლის „ტანდიკინი, — ბარაქა შენს კალოს; ამ ზნით, დიდი უღელი გაუწიბ თაეის ქმარს და შესძანა ცოტა ეალი, ბერიკი არა! —

ამ ერთას მხრივ აამენა ოჯახი! ახლა ენახოთ, მეორეს მხრივ როგორ ააშენებს და ან მესამეს მხრივ . . . როდესაც დილით განისვენებს ლოტოს მოყვარე დარბაისელი, ყმაწვილები იმისი (თუ ერთი ნახევარ ღუჟანიც ეგულება, გაშინ მმეიდობით ცოლო და შეილო, გამოეთსოვე ამ ქვეყნის ბედნიერებას, და ორივე ხელი თაეში მემოიკარ) აღდებიან და რა დაინახავენ, მებატრონენი ტკბილს ოცნებაში განისვენებენ, ისე პერანგებით ეცემიან ქუჩას, და თუ მებულკესაც მოახელეს, თითოს მოსტაცებენ და ჭამით იგაფგლებიან მტერში. (აქ უხაროდეთ ბულკის გამყიდველება, რა ხედეენ პატრონები რომ არ არიან მაყურებელნი, ერთის მაგიერ ორ ორს მიაჩნებენ ხელში, და კედელზედაც ერთა აბაზის მაგიერ ორ აბაზს მიაწერენ. ესეც მეორე მხრივ აშენდა ოჯახი] — ეისის წყალობით? ქალისა! — ეს რა არის, არაფერი! ყველას გაუძლებს საცოდავი ვაბი! ყმაწვალების გაზრდა? როგორ გგონია მკითხველო, ამ გვარ დედების ხელში ყმაწვილმა როგორი სწავლა უნდა მიიღოს და თუ შენ არ იცი, მამ მე გეტყვი მკითხველო:

ყმაწვილი იზრდება ამ მდგომარეობაში, — შეუბოვრად? ვის
შეეპყუოს, რომ პატრონი არა ჰყავს, პატრონსა სძინავს;
პატრონი სხუა საქმეში არის გართობილი; იმას ამისათვის
არა სკალიან! ლოტო არის იმისი ქმარიც, შვილიც, მამაც
და პაპიც! — დიხხ! იზრდება ისე, რომ რაც სურს იმ
გგვარად იქცევა ქუჩის ლექსებსა სწაელობს მშენიერს.
ისე მშენიერს, რომ მეიდანშიაც ძლიერს გაიგონებ მკით-
ხველო; მოუვა დრო სწაელისა, აქ მმოზელა დედა იმისი
მონატრე არის, რომ როგორმე მოიმოროს თავითჯან. მისცეს
კი სადმე სასწაელებელში რომ ეგება უფრო თავისუფლება
ჰქონდეს, თორემ როგორიც სწაელა უნდა იყოს იმისათვის
სულ ერთი; იმას არ დებდებს. ბქედან გამოვიდა რა? ისა რომ
მვილების გაუბედურებასაც კი სჩადის, ერთის რალაცა წყეულის
ლოტოსათვის! — ახლა, გათავდა თქტქნა გგონიათ საქმე ამი-
თი, არა უკაცრავათ, წავიდა სახლის ბურჯი სტუმრათ ლო-
ტოზედ, დარჩა სახლი ცარიელი, გოგო- ბიჭების სანაბარათ,
აბ ახლა, დრო ამათი არის, ეზიდებიან ჯიბით თუკი არის რამე,
გარეთ, რა ქნას ქმარმა? ის საცოდავი, თუ სამსახურის კაცია,
სამაათამდინ შინ ვინა ნახავს, და თუ ეპუარი. მოქალაქე, ის
მრთელი დღე აღამებს ეპურობაში, — მაშასადამე, შვლების
თავ და პირველი გაზდბ, როდესაც ისინი არ არიან, სწაელის
ასაკში, ეს ეალი აწევს დეღებს. — მაგრამ, სად არის დედა?

დედა განისვენებს, სამთლებით და ღამეებით გაჩაღებულს ზღაპრი, გრძელ სტოლზედ, ორ და სამ პირად დადგმულთან, ოც, ოცდაათ, ორმოც, იქნება შეტკალეში, ჰქინდრამს თავსა, ისე ეძინება, ამოქნარებს, ერთ არმინზედ პირს ალებს, მაგრამ მაინც კიდევ არ ემეება და ძალდატანებით იძახის: დეავეტ პეტ! ტრიცეთ! სოროკ პეტ!

გული სისხლით შეესება ქეშმარიტათ, ამის თქმაზედ ოპ, ჩუპნო ქვეყანაჲ აჲი გოყვარდა შენი შეილები და ზრუნადი ყოველთვის იმათის კეთილ-მდგომარეობასათვის! ოპ. ჩუპნო დედებო ჩუპნო ძველნო დედათ-ჩირალნო, თუტნ, რომელთაც გოყვარდათ ქმრები თუტნ თაყზედ შეტად, და ყოველი იმათი სიტყვა დიდის მორჩილებით მიიღებოდბ თუტნგან; აბა ახლა აიხედეთ, და ერთი მეხედეთ თუტნ შვლებს, თუ რა მდგომარეობაში არიან. ოცჯერ რომ უთხრათ, ჩუტნ ცოლებს, ამ ოცში ერთსაც არ მიაქცევენ ყურადღებას. ყურადღებას ვილა ჩივის, იქნება ისეთიც შემოგვიტონ, რომ ხის ფურცლივით გვათრთოლონ ერთი საათი შეტო! — ტყეილათ კი არ არის ბრძენთაგან ნიქეკაში: დედაკაცის გაწევებმ, ცხრა უღელა ხარ-კამბეჩის ძალა დასძლიაო. — მართლად და, ასე არის! — ბატონო, და, რომ არ გვებუებიან! —

აი ბატონო, მოგახსენებთ: ამ დღეებში, ჩემი მეუღლე,

ესე იგი: ჩემთან უღლის გამწევი ცოლი (კარგათ არ ეწევა უღლის) ატყდა, ამალამ მე ლოტოზედ მიეღიეარო, ერთი ექესი თუ შეიდი თვის ძუძუმწოვარა ყმაწვილი გეყავს, ბატონებო, და რადგანც სამსახურში ამდენი ჯამაგირი არა მაქვს ძ-ძა დაეჭირო, თითონ აწოვებს ძუძუს; დიად, ლოტოზედ მიეღიეარო და თუ ყმაწვილი ასტყდესო, მწობელი დედაკაცის სახელი დამისახელა, ის დედაკაცი შემოაყვანინე და ის მოაწუებს ძუძუსაო. უმაღლე არ იქნა! დედაკაცო, ღუთის გულისათვის, დადექ შინ, დადექი შენ ქერქში, ჩუტნი საქმე არ არის! მე ერთი საწყალი ჩინოენივი ვარ, რაც ოჯახს მოსცდები, ერთ იმოდენას წააგებ! მენ არ მომიკვდე, არ იშლის! წაეიდა! შეიქნა ღამის თერამეტი საათი, ასტყდა ყმაწვილი, სტირის, ძუძუ უნდა. გავვზაენე მწობელ დედაკატან, სძინავს! მე თითონ წაველ, შეეხევეწე, მოდის. — აძლევს ძუძუს, არ იჭერს, რა ექნა, ვის მიემართო? ზამთარია ცივა! წამოეველე ფარანს ხელი, გუღს მოსულმა, ერთი ბიჭი, გეყავს, ისიც ჩემ ქალბატონს თან წაუყვანია, მწობელი დედაკაცი მოუყენე მტირალა ყმაწვილს, და ფეხებს მტერეთით მიველ. რაც ძალა მქონდა, ჩამოეკარ ზარს; გამოდის ბიჭი, არ მიშვებს, სახლში, ბრძანება მაქვს, კაცი არავინ უნდა შეუშოვო, სულ ცარიელი ქალები არიანო და თამაზობენო; ქალბატონმა მიბრძანა, ქალების კრებაში, კაცს ხელი

არა აქუ! იმ ყინვაშია ეელი გარეთ! ეხედაეკი რომ თანჯრებივან, გჩირალებული სინათლე გამოდის.— ეიყავი ამ ტანჯეში და ბოლოს მეორე საათზედ რომ გამობძანდა ჩემი ქალბატონი ცალი და გამოუძქი თარნით წინ, მევე მამყო პირი, რა საკადრისი არის, რომ კულისაკუღს დამდეც და ხალხში მარცხენა — მოვიყვანე მინ და რა მდგომარეობაშია ცუმაწვილი დაგვხდებოდა შინ, თითონ შენ იფიქრე მკითხველო.

ვის სახლშია ცლოტოს ითამაშებენ ხოლმე, ის ხომ მეტად ძალიან მოგემაში არის; ოც და ათი და ორმოცი ქალების ჩაი, შაქარი, ხალა, სამთელი და სხვა რომ ვიანგარიშოთ, სწორეთ სამი მბური შედგება!!..ახლა, რასაც წააგებს, ის კიდევ, სხუა არის! — შაგრამ, ვაი, შენ ჩემო თორ ჩხუბები კი დამაფიწყდა! მერე ქალების ჩხუბი რა სეირია, მეტად ძალიანი მუშტები იციან, — იცი იმათი მუშტით ცემა, — რომელია? როცა ქალი გულზედ არ მოვა, ხედავს რომ აგებს, ასტებს შორს მენ მამპარეო, არა შენი დეცატ პეტე ბრ იყოეო, იქნება ერთი ორი კი თქოს, თორემ, იმ საათშიეე ვაეებში შეივარდება. აფსუს მშენიერებაე, რომ ასე უპატიურებას მიეცემი ხოლმე ზოგჯერ, შენის წინ დაუხედობით! —

დიახ, დაიმღებთან, ან მეორე საათზედ, ან მესამეზედ, ზოგი მხიარულად, რასაკვირველია ვისაც ფულები მოუტია.

ზოგი მოწყენის სახით, ერთსაც და მეორესაც ისე დაეძინებათ, რომ მეორეს დღეს შუადღემდინ ტუბილათა სძინავთ, სახლკარი კი წყბლს შიკტუ, აქ თუნდა ცისკარი დარეკონ თუნდა წირვა. — ის მაშინ ახას აღარ დაგიდევს. შვილებისა რომ არა ესმისრა, საყდრისას რას გაიგებს. — ამ წინაზედ, ერთს ქუჩაში, დაბალს სახლში; ძალიან ვახსლებული იყო ოთახები; რომ შეეიხედე, ელდა მეცა იმდენი ქალები ისხდნენ; ერთს ვახსრებულს ლოტოს თამაშობაში იყენენ, დიდი ყაყანი ჰქონდათ, ზოგს თავი ჩაეკიდნა შეტის უძალობით, მაგრამ შაინც ნომრებს არ ემეიბოდა; ზოგს დსცხომოდა და თითქოს ბუზებს ეიგერებდა; მეტად სასოებით თამაშობდნენ, თითქოს ერთს საშინელ სასალხო საქმეში არიანო და ბაახობენო... უყურე, უყურე, დანანებით თავი გაეიქნიე და წმომველ გულ ჩათხრობილი.

როდესაც ქუჩის ბოლოს მიუახლოვედი, ერთის სახლის ფანჯარაში შეეხედე, ფარდა არ იყო ჩამოფარებულნი, — შეეიხედე, ენახე, მრგვალ სტოლის შემოხვევიან ოთხი პატარა ყმაწვილები, შუამი ჩაჯღომაა დედა და ასწავლის წიგნს, მეორე კუთხეში იჯდა ჩანოენიკი ერთი ხანში მესული, ვახეთის კითხულობდა. უეჭველია, მამა იყო ამ ყმაწვილებასა. აბა ახლა ჩემო კეთალო მკითხველო მემამოწმეს ეს ორი სცენა, ამბთში რომელნი უკეთ ატარებდნენ დროს თითონ მიხვდი,

მაგრამ ეს რას ეანბობმას ეს ესმის ეს, ნათქვამი; წაიყით-
ხამენ ამ სტატიას ჩვენი ოჯახი აშშენებლები და იტყ-
ვიან: ილაპარაკებს და დაჩუმდებაო. — ყბედს კაცსა ყოვე-
ლთვის მუნჯი მოლაღბესო. თქვენი ნებაა, ჩემო ბატონებო,
მაგრამ ჩვენ კი ჩვენსას არ მოვიმლოთ, — თუ კი თქვენ
ლოტოს არ ეშვებით, ჩვენ რაღათ უნდა მოვეშოთ და
საქვეყნოდ არ გამოვიტანოთ ყოველი ზნეობის შემარყვევე-
ლი. ზოგს, თუ ვნასე რამ კიდევ შესანიშნავი ლოტოზედ,
შემდგომს მოვილაპარაკებ ცისკრის მკითსველებთან.

თახელი.

1868 წელსა.

ოქტომბრის 10-ს

ტანი იყო ახალი შემოეტანათ და რაც საქირო იყო ძველი, ისევე ის დარჩომილიყო, — ამ მეცადინეობით ყველამ ვიცით, რომ თვით მოკლეს დროში, ან რა სიმდიდრე მიიღო რუსულმა ენამ და ან რა სასარგებლო ჰაზრებით შეიქმნა; ათისა და ოცის წლოებით კი არა, ასის, ათასის წლოებით, მაგრამ მეცადინეობას და პრომას რა არ შეუძლიან, სადაც მეცადინეობა არის, და ამასთანავე კეთილ სინიღისიანი შრომა, ასე რომ, სადაც ანგარების მოყვარებით საზოგადო კეთილ მდგომარეობა არ მიღის წინ, იქ ყველა ადვილია; ნიმუშათ უნდა ექონიოთ ჩუპნ ახლანდელს დროში რუსეთი, რომელთანაც დიდი კავშირი გვაქვს და ერთ დიდად დავალებულნიცა. თუ კი იმ ძლიერის ქვეყანაში, ამ სახით გაშდარდა ენა, რატომ ჩუპნ კი არ უნდა მიედევდეთ იმის მაგალითს; ჩუპნ, როდესაც რომ ჩუპნი ენა, ჩუპნი სიტყვიერება, ჩუპნ წინათვე გამოდიდრებულნიც არის და კარგათაც შემუშავებული; მაგრამ საუბედუროდ, იმ შემუშავებულის ენის ჰსწაელას ვერდიებით და ახალი რალაცა უცნაური ენა შემოგუქუქა, —

რომწარა გგონიათ საყუარელო მკითხველო, ჩუპნთა განსვენსმდლთა წინაპართა, ამ ენის შემუშაება, იათათ დაუჯდებოდბთ? იმათი პირველი მეცადინეობა ის იყო, თაეიანთი ენა დაეცებთ, რომლის მიზეზით მრავლის წლობას გან-

მელოზაში სისხლსა ღერიდნენ და არ აძლევდნენ ნებას, რომ მტერსა შეერყია იმათი სამშობლო ენა. ამ სისხლით დასულს ენას, რომელიცა შემუშავებულიც არის და გამდიდრებულცი, ჩუპნ რომ შეეხნეთ დასარღვეველად, არ ჩაგვეთვლება მამაკედინებელ ცოდვად? ჩუპნ გვგონიან უფრო მამეტებულიც იყოს ვითომც და, ჰეცდილობთ დაცემულის ენის აღდგენასა; ვითომც თუ ეპსცილობთ შემუშავებას და ამისათჳს დაეიწყეთ ჟურნალების და გაზეთების გამოცემა, — მაგრამ ამით შორს მხედველი ცხადად დაინახავს, რომ აქ რაღაცა ეაჭრობის მზგავსი ხელობა! მაგრამ ეს რა ეთქვი, არა ეაჭარი, არა რომელიმე ხელობის პატრონი, ისე ვერ მოიქცევა, რომ ასე უსევანდისოთ გააკეთოს ნიეთი რამ, ფასი გადამახდევინოს და ის ნიეთი არა თუ გამამადგეს, პირიქით, ენებაც მამცეს; — ჟურნალს თუ გაზეთსა ჰყიდიან ჩუპნზედ გამომცემლები, და იმ გაზეთს, თუ ჟურნალს არა თუ სარგებლობა მოაქუს, როგორც ამას დებამტკიცებთ ქვემოთ, პირიქით დიდს ენებასაც გეძლევს. რაც უნდა კარგათ დახელოენებული იყოს ქართულს ენაში კაცი, თც რამდენსამე წელიწადს დაჰყოფს ერთ-ერთ სომეხთან, სრულებით გადაავიწყდება კარგი ენა და სომეხრათ გადაუქცევეს; მამ რა იქნება? სულ ყოველთჳს რომ აჭრელებულს ენაზე ვკითხულობდე, რა ქართულს ეისწაველი? არა თუ ეისწაველი, რაც ვიცი

ისიც დამაფიწლებია ასე გახლავით, ბატონო შკითხელო! ამ სხვით მოაქვს ჩუქნთვს ენება იმ გონებისათვის გამოსადეგს ნივთს, რომელიცა სარგებლობას არ მოძლევს და სასყიდელს კი მახდევინებენ, ამას გარდა, ესაქვეათ, ამ ჩუქნთა ახალმა მწერლებმა (უფრო სჯობია ეთქვათ მჩაბაეებმა) თავიანთის ფაქრით, გაამდიდრეს ენა, კარგათ შეიმუშავეს და უნდათ წაგვავითხონ, თავიანთი კალმისგან გამონაცემი თხზულება, — წაევიკითხეთ კადეც, — რა დარჩა თავში? არბფერი, სრულებით, — ერთი იოტის ოდენი! რა დარჩება თავში, როდესაც სრულებით ვერა შევიტყურა. — ეს რაც ზემოთ მოგახსენეთ შკითხელო, მოეყვანეთ იმ ქართულ გაზეთზედ, რომელიცა ეწოდება „დროება“ და რომელიცა აგერ მესამე წელსწადი არის გამოდის, ესთვს, ჯერ ის კი არ ეიცით, — მიმხდარეართ კი, რომ ეთომც ქართველებისათვის გამოდრიოდეს. უკაცრაოთა ვართ! ეს გაზეთი ქართველებისათვის არ გამოდის. აი რათა:

ამ დროს ჩუქნში იმდენი არაეინ არის, რომ არ იცოდეს რუსული ენა და, მაშასადამე არა კითხულობდეს რუსულს ენაზედ გამოცემულს გაზეთებს, სადაც „დროებაზედ“ აღრე ახალი ცნობებაც იბეჭდება და ახალ-ახალი ქვეყნის ამბებიცა. ამას გარდა, „დროება“ ჰსთარგმნის რუსულის გაზეთებითგან და ჰბეჭდავს იმ დროს, როდესაც ჩუქნ რუსულს

ენაზედ წაკითხულებიცა გეაქუს, ორის და სამის კვირას
წინად, აქედამა ნათლად ჰსჩანს, თუ წაიკითხავენ „დროებას,
ისევე ქალები, სოფელში, სადაცა ჯერ რუსულის ენის უს-
წავლელნი არიან, იმ სოფლის ქალებს უნდა შიუტანოს ამ
გაზეთმა სარგებლობა, მაგრამ რა სარგებლობას მიუტანს,
როდესაც რომ ზოგი ერთი იმ გეარები იბეჭდება, რომელ-
საც სრულებით ვერას გაიგებს მკითხველი; სოფელში, ჩუპ-
ნმა ქალებმა ქართული ენა კარგად იცაან, ამისათვის რომ
წაკითხული აქუსთ ქართული ხელნაწერი წიგნები და იმათ
აჭრელებულს ენაზედ მიუყიდეთ რამე, წაიკითხონ და ვერა
გაიგონრა, კიდელა მოჰკადებენ ხელს? დროების ქართული,
სომხის ქართულია!

იქნება იფაქროს ზოგიერთმა, რომ ეს თქმა მოგვდიო-
დეს მტრობით, — ღმერთმა გეამოროს, იქნება ესეც იფაქ-
როს, რომ რასაც ვამბობთ, ტყუილი იყოს. ამის დასამტ-
კიცებლად, ნიმუშათ ავიღოთ, ჩემო კეთილო მკითხველო,
ერთ-ერთი „დროების“ ნომერი და ენახოთ, რა ენითა ჰსწე-
რენ ჩუპნნი ახალნი გენიოზები, — ყველა გაზეთის გარჩევა
ძნელი არის, და არცა ვისა აქუს იმდენი დრო და ჟამი,
ააშენოს ამ საგანზედ დიდი მწიგნობრული მენობა; მხო-
ლოდ მკითხველის დასამტკიცებლად, რომ რასაც მოვახსენებთ
სრულებით კრემმარიტა ვიტყვი:

ამ წლის 39 ნუმერში, დაბეჭდილია ფილოსოფიური
ჰსჯა, რომელსაცა ეწოდება: „ზნეობითი, გონებითი და
ესტეტკური გახსნა, (3 გვერ. პირველ ხაზთან, თავშივე)
აბა ჩემო მკითხველო, აღვიარე კეთილ სინიღისით, გაიგე
რამე? რა არის, ღუთის გულისათჯა ესტეტკური გახსნა
ზნეობითი და გონებითი. ეს როგორცა ჰსჩანს, რუს ული
თგან უნდა ეთარგმნოს ამის დამწერს, თუ გვეცოდინება-
რომლის წიგნითგან უთარგმნიბ, მაშინ შეიძლებადა, ამ
სიტყეების განმარტება და ეცდებოდით გაგეგებიანა მკითხ-
ველისათჯა, ახლა კი სწორე მოგახსენოთ, არც გვესპის და
არცა განმარტებასა ეკისრულობოთ. თუ აქტსა გაიგეთ რამ აქე-
დან, თუენი ნებაა მკითხველო „ისტორიული გამოცდილება
გეიმტკიცებს, რომ კეთილ მოქმეება აბსოლიუტურად საჭირობ
კაცობრიობის ბედნიერებისათჯა, (იმავე ხაზთან, შესავალში.)
ჯერ ერთი ესა, უფალო მწერალო, რომ რაც შენი არა არის რა,
რას ამტკიცებ; და თუნდა შენიც იყოს ეს „აბსოლიუტური,
საჭიროება, რომელმა სოფლის ქალმა შეიტყოს, აბსოლიუ-
ტური, რომელია?

არა ჩემო მწერალო, შე რამ მენს ალაგს ეყოფილი-
ყავი ასე კი არ ეიტყოდი; ისე დაეწერდი რომ გავგო ვისმე
რამ.—დიდი ხანია დამტკიცებულა ეს, რომ კეთილ მოქმე-
დება კაცობრიობის ბედნიერებისათჯა საჭირო არის. — ეს

კოტათი გასაგონიბ. — „ლექსი ბედნიერება არ უჩვენებს რაიმე, წარტოლვილს იდეიას, არამედ იგი საზოგადო გრძნობა-რომელიც წარმოსდგება უმრავლეს კერძო შთაბეჭდილება თაგან: ეს არის ჯამი მრავლას სასიამოვნო გრძნობებისა...“ (იმავე ხაზთან, შერეე სტრიქონში). მოგახსენებენ ბატონო მკითხველო, „დროების“ გამომცემნი, სიტყვები რაც უნდა იყოს სულ ერთიან, სიტყვა, ჰაზრი არისო. — საიღამ შეიტყობა ჰაზრი თუ არა სიტყვებისაგან? თუ ქართული სიტყუა არ ესმი ქართველსა, მაშ როგორ მიხედება ის ჰაზრსა? აი ბატონო მკითხველო, ეს სიტყვები და ესეც ჰაზრი, შეიტყეთ! შემოთაც მოგახსენე ჩემო კეთილო მკითხველო და ახლაც, რომ გეცოდნოდა საიღამ უთარგმნია მწერალს ის ფილოსოფიური თხზულება, წაეკითხავდით ყურადღებით და განმარტნბითაც განგიმარტავდით, მაგრამ ჩუქნდა საუბედუროდ რადგანც ამ სიტყვებიდგან ჩუქნ არა გეესმის რა, ამისათვის, როგორც ბნელად არის დაწერილი, ისე ბნელათემ დარჩეს. ძველის კაცებისგან შემეიტყვია, იმათაგან რომელთაც ისევე ისე დაშხული აქვსთ გონება და თარგამოსის დროს ჰაზრზედა დგანან, ესა და ეს კაცი ისეთის კალმითა სწერსო, რომ უთას გახეტქს იმისი დაწერილიო, ისე მაღალის და მშვენიერის ენითა სწესო. უთუოთ ეისაც უთარგმნია ეს მაღალი საგანი, აზრად ეს ჰქონია; წაიკითხვენ და გაჰკვირდებიან ასე

ფრანგულ წერასაბო.

„იგი ვერ შეიქნება ვერას დროს იმ ღრმა და უძლეურეს უგრძობათ, რომელსაც ჩუპნ ეუწოდებთ სრულს ბედნიერებათ და რომელსაც შემოაქვს ჩუპნს არსებებში ნათელი და სიკაცხლე.“ (იმავე ხანთან შეოცდა თერამეტ სტრიკონში) „ეს ნაცვალ სახელი იგი, უთუოთ კაცს მიეწერება.— ასე რომ ესტყუთ, კაცი ვერ შეიქნება ვერას დროს იმ ღრმა და უძლეურეს უგრძობათ, რომელსაც ჩუპნ ეუწოდებთ სრულს ბედნიერებათ,— რაო? მგონია ეს ამასა ნიშნავს, კაცი ვერას დროს ბედნიერი ვერ იქნება. თუ მეტის-მეტად გრძობა არ გამოელლიაო.— მე კი ასე მესმის და, თქუთაი რა მოგახსენოთ! განა კაცს რომ გრძობა მოაკლდება, მაშინ შეიქნება ბედნიერი? აი ჩემო მკითხველო, ეს ჭეშმარიტება ჯერ ხომ არ იცოდი, ესეც ახლა შეიტყუე, მაშასადამე დაუშაღლე ესტეტკურის გახსნის, შთარგმნელს; მოდი და ნუ გაეციინებთ, კაცს რომ მიეხდება გრძობა, მაშინ შეიქნება ბედნიერი, ასე რომ მაშინ დაადგება „თავსა ზედან ნათელა და მიემატება სიკაცხლეც!!!“. იმას უნდა აქენდეს „ესე იგი კაცს,“ სახეში უყანასუნელნი მოკმედებანი ჭეშმარიტებისა და არა მხოლოდ დაახლოებულნი პრაქტკული იმისი რეზულტატები. (მესამე ხანთან, მეშვიდე სტრიკონი) განა შეიძლება კაცს სახეში ჰქონდეს რამე სახეზე კი შეიძლება ჰქონდეს შავი ხალი, შეიძლება ჰქონდეს მუწუკი.— რომელი ქართული იტყვის: სახეში ჭეშმარიტების მოკმედება უნდა, ჰქონდეს კაცსაო.

ასე კი შეიძლება ვქსთქუთ და გაიგონებს კიდევ მკითხვე-
 ლი: კაცმა არ უნდა დაივიწყოს, რომ ჭეშმარიტებით ქცევა
 ყოველთვის საკაროა, იმის კეთილად ცხოვრებისათვის. თუ
 ღმერთი გწამს მკითხველო, შემატყობინე, რას ნიშნავს „გა-
 არის (ესე იგი კაცი)“ ზედ მიწვენილი ტიპი ედვალურის კა-
 ცია, რა უბედურებაა! განა არ შეიძლება ასე ეთქვა დამ-
 წერელს. მაშინ ის კაცი არის ყოველას კეთილთ სრული;
 ან კიდევ, ასე: მაშინ ის კაცი არის ნამდვილ სრული კაცი.
 ეს უწმინდური ლტოლვილება, რომელია, რომ ეს უფა-
 ლი ჩუქნი „ესტეტური გახსნის“ ბეტარი ხმარობს თუის
 თარგმნილში. — უწმინდური მიეწერება არა წმინდას; „ლტო-
 ლვილება, გაქცევის ნიშნავს. ეს მაინც როგორღა გახ-
 სოვს ბატონო მთარგმნელო, რომ ჩუქნი საკრთუელის ის-
 ტორიამი ხშირად შეგხედება, „ზღლტოლვილ იქნა იგი,
 ესე იგი, რომ დაამარცხეს, გაიქცაო. უწმინდური
 ლტოლვილება, ვითომც ჩირქიანად გაიქცაო, ჯიორდანი
 ბრუნოსი. რომელი ერთი გზმოყრიბოს კაცმა, ხეოთბცა
 ვქსთქუთ, დაწერილებით რომ გამოუდგეთ, რაც გახეთები
 გამოსულა, სამი და ოთხ იმოდენი იმაზედ გარჩევა დაწე-
 რებოდა, აქ ხშირად შეგხედება მკითხველს, ელემენტებიც,
 აბსოლიუტური სარგებლობა, მოტივებიც, და სხ. და სხ.

ები საბრალოვ ქართულო ენაე, ები საბრალოვ ჩემო
 მკითხველო, ახლა რომ აიხედოს ერთ-ერთმა ჩუქნიმა მი-

ქანებულმა წინაპარმა და ამ ახალს თრინჯულს ენას დეალი
გადააელოს, მოგვიწონებდა? რა ექსთექტათ, ენც თავს
გამოჰყობს ზეორე თუ შესამე კლასითგან, სათვალეებს იყთებს,
წვერს იყენებს და მწერლობას იჩემებს. ის სულ ზემოთ
იყურება, როგორც ჩტპნში იტყვიან „ცა ქუდათ არ მიმანჩია
და, დედა მიწა კალამნათ. ენც ანბანას ისწავლის, ის მო-
გახსენებთ, პირველი ლიტერატორი ვარო. კითხვითაც არა
კადრულობენ, ჰკითხონ იმათ, ვისაც ესმისთ კარგათ ქართული
ენა; მაგრამ რასა ჰკითხავენ, როცა ესაც რომ დღად სათა-
კილოთაც მიაჩნიათ. ეს რაც მოგახსენეთ მკითხველო,
„დროების, სიტყვიერებაზე ვისაუბრე თქტპნთან, შემდ-
გომში მოვილაპარაკებ დანარჩენებზედ, და ამასთანავე
ი მასაც რაც ჰქონიათ აზრად ამ ვახეთის გამოცემლებს, ჯერ
ამ ნომერში კი ხელად ესა კმარა.—

კულაბზიკაძე.

რ ე ღ ა ქ ც ი ი ს ა გ ა ნ .

მოშავალის 1869 წლიდან ჩტპნი „ცისკარი, თავისის“ გუ-
თნისდელით, გამოეა იმავე მიმართულებით და იმავე თანამშრო-
მელთ შემწეობით, რა მიმართულებითაც და რომელთ თა-
ნამშრომელთ შემწეობითაც გამოდიოდა. ჩტპნ ვერას ვიტყ-

ერთ შესახებ ჟურნალისა ამის მეტს, რომ სწოგადობებამ
საკმაოდ სწო და ღირსებაჲ ჟურნალისა და ღვაწლიც განმ-
მცემელისა თორმეტის წლის განმავლობაში მხოლოდ ამას
უიხბოეთ, — ეისად სკრდეს დაბარება „ცისკრას“ დროთი
ანუბოზს რედაქციას და თან წარმოადგინოს ხედრი ფასი. —

სია 1869 წლის „ცისკარზედ“ ხელის მომწერთა:

ტ ფ ი ლ ი ს ს შ ი . ი ა ლ . შ ე ნ ა თ უ ლ ო ზ ე

12 დიმიტრი ყიფიანი,

კნ. მარტოვი კახეჯიძისა,

თ. გიორგი ერისთავი,

კნ. ნაშა ვილგელმშტენისა,

თ. გიორგი ანდრონიკოვი,

თ. ვეგენ ბებუთოვი.

ქ უ თ ა ი ს შ ი .

სტეფანე აკოფოვი.

პ ე ტ ე რ ბ უ რ ლ შ ი .

19 ნიკოლაოზ და კოსტანტინე ყიფიანები.

«ცისკრის» დაბარება შეძლება ამ სახით:

ტფილისში, ადგილას რაც გაუზიარებელი 6 მან. დამატებით, 7 მან.

სხვა, ქვეყნებში გაუზიარებელი დამატებელი 7 მან. დამატებით, 8 მან.

რედაქცია იმყოფება კუკიას; საკუთარს კერესელიძის სახლებში, ქ. ტფილისში.

ვსაც უზრუნველ დააკლდეს და თავის დროზედ არ მიერთოს უმოწილესად ითხოვს რედაქცია, მაშინვე გეცნობოს ამ აღრესით:

«ცისკრის» რედაქციაში ტფილისს.